

Nadja Barazutti
Lučka Križmančič
Bruna Visintin

DELOVNI
ZVEZEK

ZGODOVINA

4.
RAZRED

BESEDILA

Nadja Barazutti, Lučka Križmančič, Bruna Visintin
Povzetki iz knjig, ki jih je izdal DŠU

ILUSTRACIJE

Barbara Boneta

RECENZIJE

Darja Kerec, Maja Umek, Pedagoška fakulteta v Ljubljani

KOORDINACIJA

Antonella Bucovaz

PREGLED VSEBINE

Anna Roversi

LEKTORIRANJE

Živa Gruden, Vesna Jagodic

STROKOVNA KOMISIJA

Marijan Kravos, Tomaž Simčič, Carolina Visentin

IZDALA

Večstopenjska šola »Pavel Petričič« - Špeter (Videm)

Projekt je bil finančno podprt na podlagi 5. odstavka 11. člena zakona 38/01

Zahvaljujemo se Annalisi Petri (Tiskarna Budin), Stefaniji Rucli, Ceciliji Blasutig, Tini Šinigoj

TISK IN OBLIKOVANJE

Tiskarna Budin, ul. Gregorcic 23, 34170 Gorica

1. natis 2022

Didaktično gradivo v prosti uporabi v skladu s Creative Commons BY-NC-SA

ISBN 978-88-947269-3-0

KAZALO

Vstopni testi	5
Ozemlje med dvema rekama	10
Sumerija	11
Preverjanje - Sumerci	14
Asirci in Babilonci	16
Babilonski stolp	17
Hamurabijevi zakoni.....	18
Semiramidini vrtovi.....	19
Asirci.....	20
Egipčani.....	21
Preverjanje - Sumerci in Egipčani	33
Druge civilizacije ob rekah	34
Stare civilizacije ob Indu.....	35
Kitajska.....	37
Feničani.....	42
Izraelci	46
Noč v muzeju	50

VSTOPNI TESTI

ČASOVNI TRAK

Dopolni časovni trak.

..... ali					po n. št. ali po Kr.				
.....					1. tisočletje				
				1. stoletje					
				1. stoletje					

leto 0

V časovni trak vstavi sledeče letnice: 2000 pr. n. št. – 600 po n. št. – 300 pr. n. št. – 1600 pr. n. št. – 1900 po n. št.

Napiši pomen besed ali besednih zvez:

pr. n. št. -----

po n. št. -----

tisočletje -----

stoletje -----

desetletje -----

Kaj je ločnica našega štetja? -----

S katero številko jo označimo? -----

Kaj je doba ali era? -----

Dopolni s številkami:

3 stoletja = -----

2 tisočletji = -----

5 desetletij = -----

1 doba = -----

6 stoletij = -----

4 tisočletja = -----

9 desetletij = -----

V ŠOLI

Opazuj fotografijo.

Določi vir.

- ustni pisni materialni slikovni

Kaj predstavlja fotografija?

Kdo je obiskoval to šolo?

- mama/očka
 jaz
 babica/dedek
 prababica/pradedek

Kaj lahko spoznaš iz raznih virov?

PREMETANKA

Odgovori so skriti v premetanki. Poišči jih.

Obdobje mlajše kamene dobe imenujemo tudi

24 ur je en

10 let je

..... je obdobje spretnega človeka.

100 let je

Kaj pomeni po Kr.?

1000 let je

Era ali je obdobje več milijonov let.

Junij je šesti v letu.

365 ali 366 dni ima eno

Še sam/sama poskusi sestaviti premetanko. Naj jo reši sošolec/ka.

N	E	O	L	I	T	I	K	K	H	Č	U
Ž	P	O	K	R	I	S	T	U	S	U	Š
T	W	R	Z	L	D	T	X	H	C	M	K
I	M	P	A	L	E	O	L	I	T	I	K
S	N	Ž	R	V	S	L	N	A	D	B	Ž
O	B	P	N	C	E	E	Ž	T	O	V	Č
Č	V	O	B	X	T	T	Č	I	B	C	L
L	C	I	V	Y	L	J	L	D	A	X	K
E	X	G	M	A	E	E	K	F	K	A	H
T	Y	G	L	E	T	O	H	B	T	O	S
J	A	F	B	X	J	E	S	F	K	A	Š
E	S	C	E	S	E	M	Š	V	N	A	S

Opazuj fotografijo in dopolni vaji.

Dinozavrova stopinja iz krednih plasti Istre

Ali je dinozavrova stopinja fosil?

- DA NE

Katere vrste viri so fosili?

- pisni
- ustni
- slikovni
- materialni

Izberi si dinozavra, ki ti je najbolj všeč. Izdelaj osebno izkaznico. Dinozavra lahko narišeš ali pa natisneš z interneta.

IZKAZNICA	
IME	
HRANA	
ZNAČILNOSTI	
BIVALIŠČA	

PALEOLITIK ALI NEOLITIK?

Opazuj fotografijo.

Kamnita sekira iz mlajše kamene dobe, stara okoli 8000 let, najdena blizu Moravč pri Gabrovkah. Dolga je 17 cm in visoka 4 cm, premer ušesa 4 cm. Narodni Muzej Slovenije.

Kaj predstavlja orodje na fotografiji?

Čemu je služilo?

- pri sečnji drv
- pri okopavanju njive
- pri košnji

Orodje je iz obdobja

- paleolitika
- neolitika

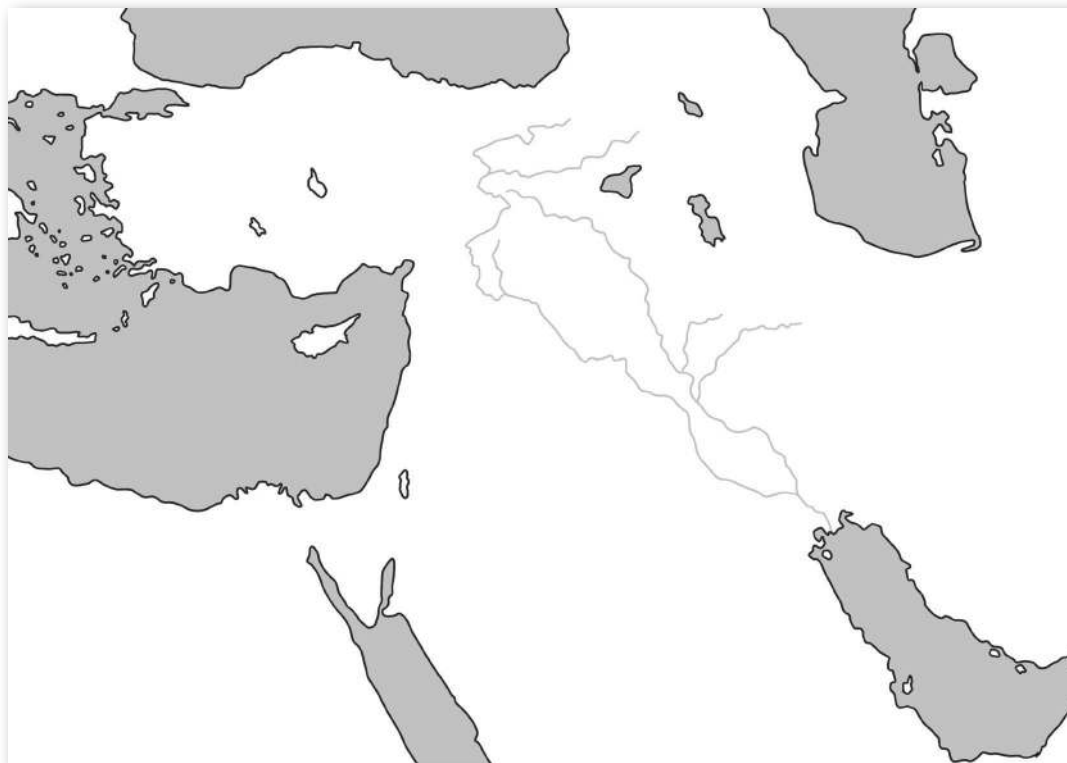
Obrazloži trditev.

Fotografiji doriši manjkajoči del sekire.

OZEMLJE MED DVEMA REKAMA

Dopolni s pomočjo navodil. Pomagaj si z atlasom.

Z modro pobarvaj tok rek Tigris in Evfrat ter napiši njuni imeni.

Z **x** označi izvir rek, z **o** pa izliv.

Napiši ime morja, v katerega se reki izlivata.

Pobarvaj gorovja in ravnine na nemem zemljevidu. Pomagaj si z atlasom.

Napiši imena držav, ki so danes na tem ozemlju. Pomagaj si z atlasom.

S pomočjo atlasa poišči in napiši značilnosti tega ozemlja v današnjem času.

SUMERIJA

- Poskusi odgovoriti na vprašanja, nato preberi besedilo.

Čemu služi voda v poljedelstvu?

In v živinoreji?

Katero vodo potrebujejo kmetje v živinoreji in poljedelstvu, slano ali sladko?

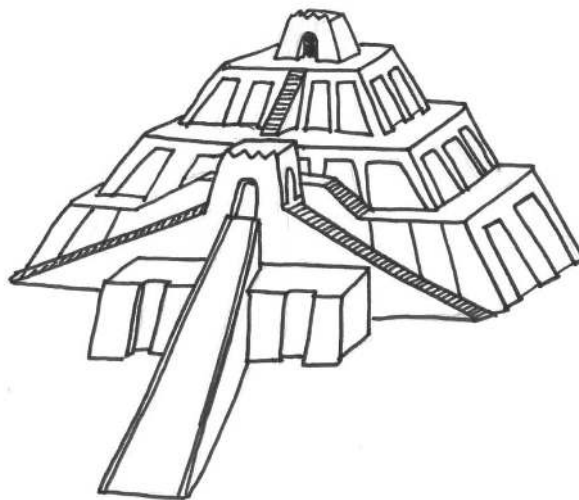
Kje je v naravi sladka voda?

Poznaš mogoče katero reko?

Se mogoče spomniš, kako se imenuje točka, kjer reka začne svojo pot?

In kjer konča?

Kako lahko uporabljamo vodo iz rek za namakanje polj ali za napoj živine?

Okrog leta 3000 pr. n. št. je na ozemlju med rekama Evfrat in Tigris živel eno izmed najstarejših ljudstev: Sumerci.

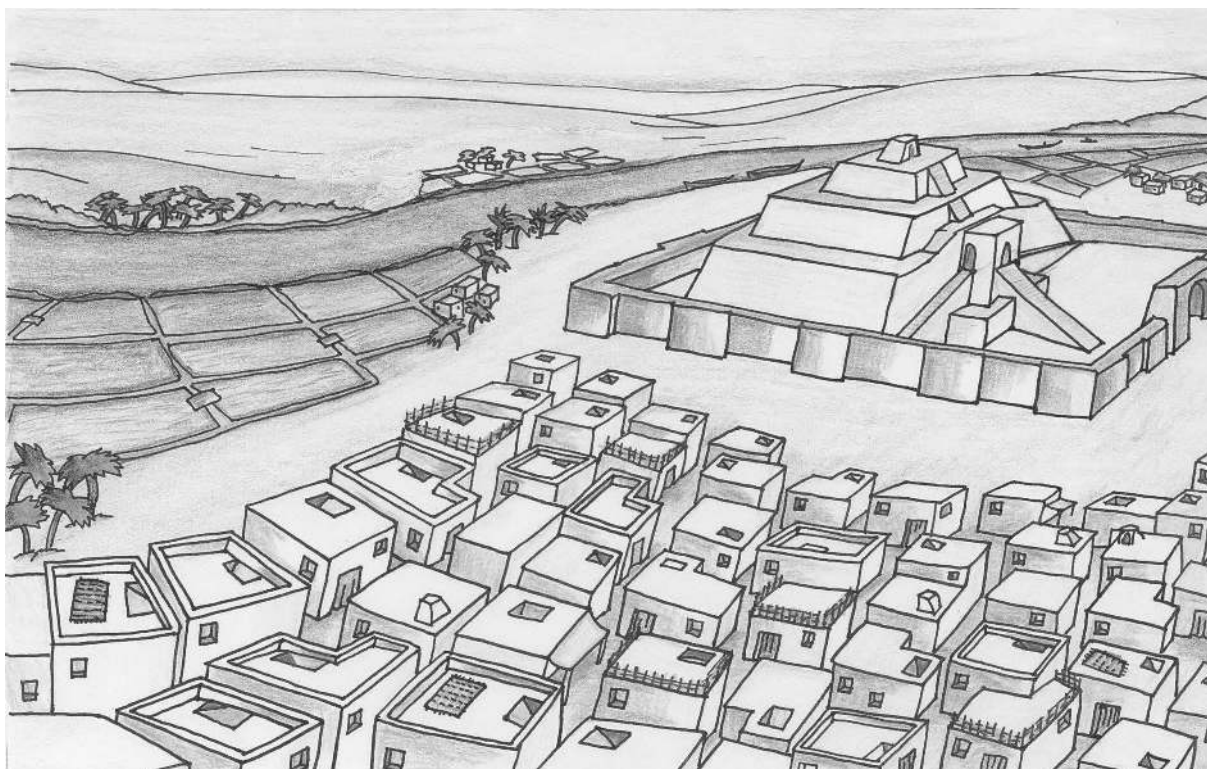
Poletja so bila zelo topla, jeseni deževne, zime in pomladi pa brez padavin. Ob rečnih bregovih je bila zemlja močvirnata. Uspevale so palme, trsje in vrbe. V rekah so živeli krapji, raki, želve in somiči.

Na zemlji ni bilo mineralov, kamenja za gradnjo, ne dreves za gradnjo hiš in za kurjavo. V bližini je bila puščava, na vzhodu hribovje Zagros, kjer so uspevali hrasti in smreke. Tu so živele divje živali: levi, šakali, panterji, sloni, nosorogi in noji.

- Podčrtaj v gornjem besedilu:
 - z modro podatke o vodovju (jezero, reka, morje),
 - z zeleno rastlinstvo,
 - z rjavo živalstvo,
 - s sivo naravna bogastva,
 - z vijoličasto podnebje.

Tigris v Mosulu, Irak

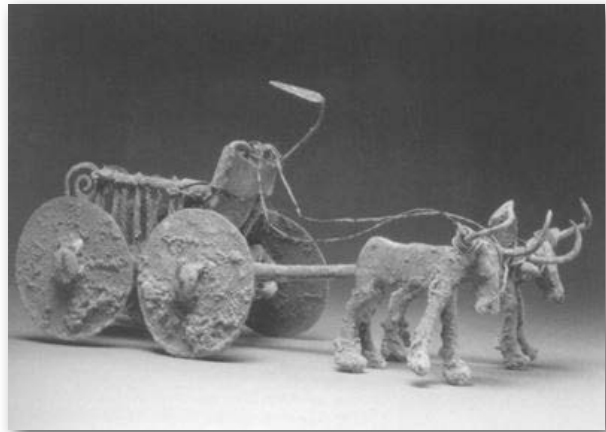
- *Dobro si oglej risbo. Odgovori na sledeča vprašanja:*
 - Kaj predstavlja risba?
 - Kaj je najbolj pritegnilo tvojo pozornost?
 - Bi rad živel v Sumeriji? Če da, zakaj?
 - Katero ozemlje predstavlja risba?
 - Naštej naravne in družbene prvine!
 - Nariši nekaj ljudi.
 - Nariši tudi nekaj živali! Čemu služijo?
 - Kakšne so zgradbe? Iz česa so zgrajene?
 - Katera orodja so uporabljali?
 - Zakaj so ljudje izkopali kanale?
 - Sliki pripiši naslov.

- *Vajo lahko rešiš ustno ali pa zapišeš odgovore v zvezek.*

SUMERSKI IZUMI

Obredni voz

Kmečki voz

- **Odgovori:**

Kaj vidiš na fotografijah?

Kaj imata skupnega?

Iz česa sta zgrajena?

Kaj jima je omogočilo premikanje?

Opiši sumerski voz.

- **Na spletu in v enciklopediji poišči podatke o sumerskem vozu. Skupaj s sošolci izdelaj plakat.**

PREVERJANJE

SUMERCI

1. Opazuj slike in odgovori.

Ali predmet na fotografiji spada v sumersko civilizacijo?

DA NE

Zakaj?

Katere vrste vir je?

ustni
 pisni
 slikovni
 materialni

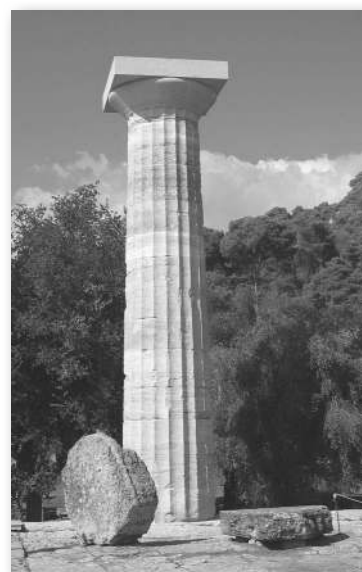
Ali kip na fotografiji spada v sumersko civilizacijo?

DA NE

Zakaj?

Katere vrste vir je?

ustni
 pisni
 slikovni
 materialni

Ali steber na fotografiji spada v sumersko civilizacijo?

DA NE

Zakaj?

Katere vrste vir je?

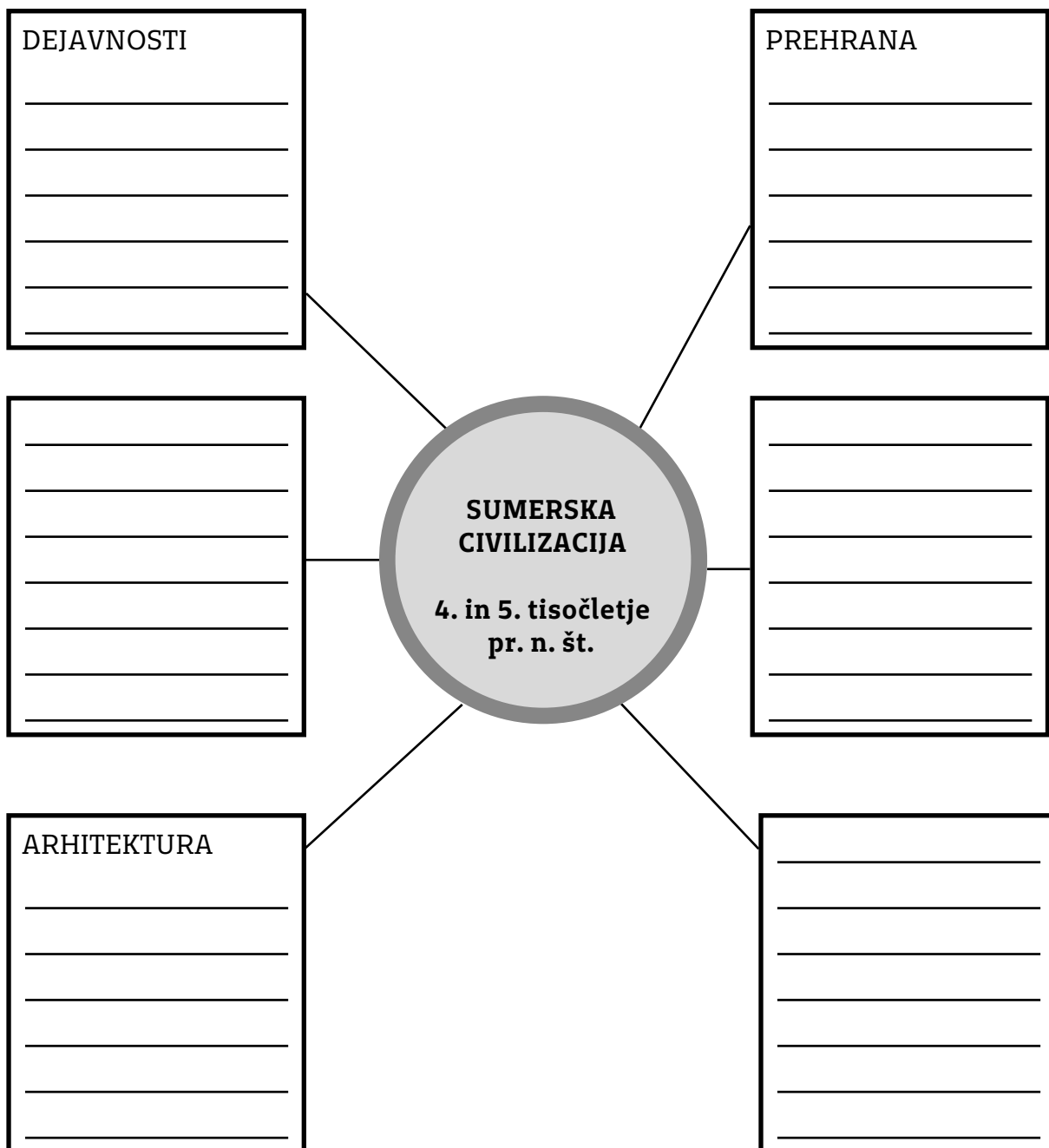
ustni
 pisni
 slikovni
 materialni

PREVERJANJE

SUMERCI

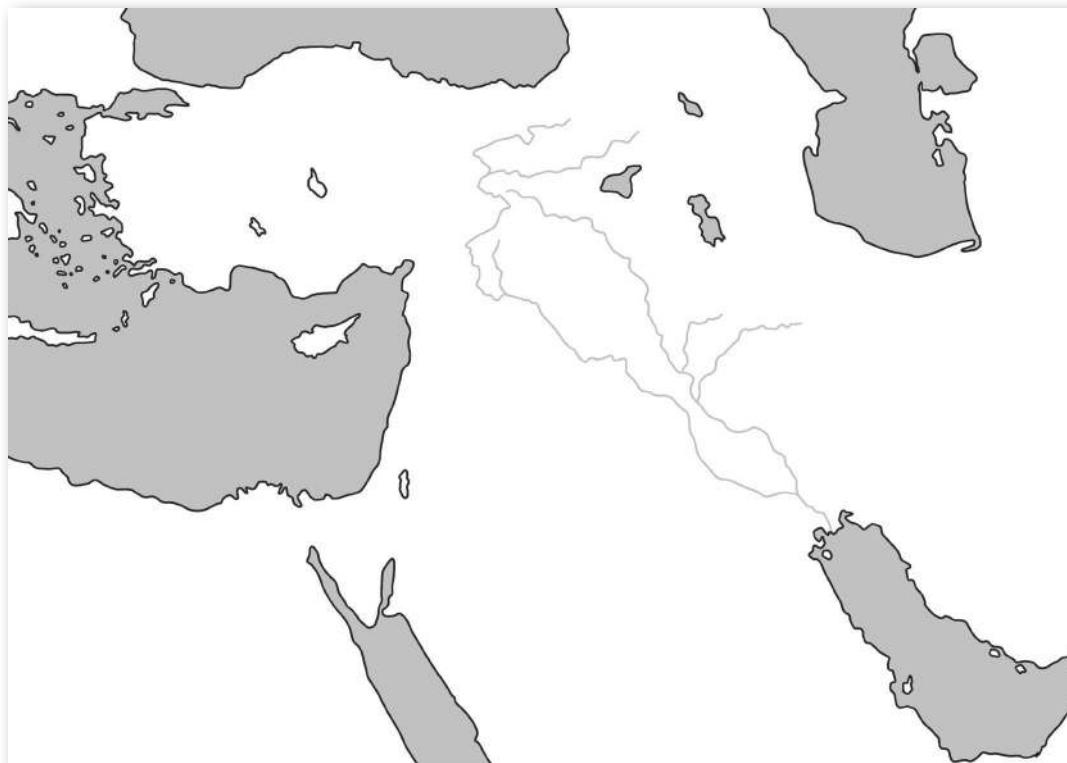
1. Vstavi v miselni vzorec značilnosti sumerske kulture.

ASIRCI IN BABILONCI

- Opazuj nemi zemljevid, pobarvaj ga in odgovori na vprašanja.

Kako se imenujeta reki, ki se nahajata v Mezopotamiji?

Kje izvirata?

Katera država se nahaja na vzhodnem delu Mezopotamije?

Katero morje obliva nekdanje območje Asirije in Babilonije?

- Dopolni ali podčrtaj pravilne odgovore.

Asirski vojaki so v bojih uporabljali -----

Imeli so bojni oklep in so se branili z -----

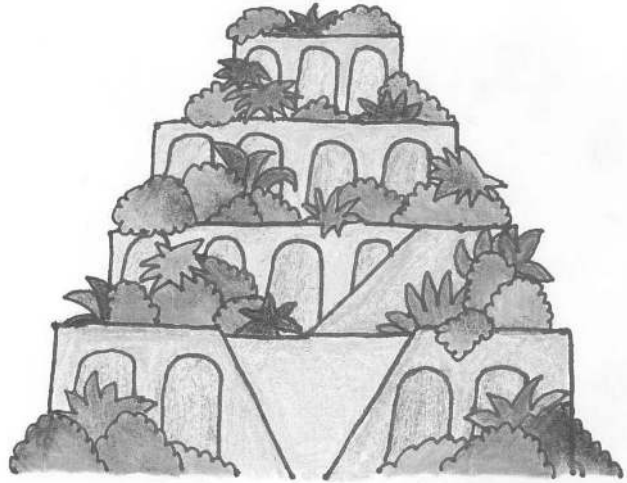
S sovražniki so ravnali prijazno. okrutno.

Mezopotamija pomeni ... ozemlje med dvema rekama. ilovnato rečno območje.

BABILONSKI STOLP

- Preberi besedilo. Opazuj risbo.

»Tako imenovani Babilonski stolp je bil prav gotovo največji in najpomembnejši zigurat, ki so ga zgradili v Babiloniji. Bil je zgrajen v osmih terasah, ki so stale druga vrh druge in se postopno manjšale po velikosti in višini. Na vrhu je stal zlat kip boga Marduka, ki je tehtal 23.700 kg. Da so lahko zgradili tako ogromen stolp, so delavci uporabili 85000 opek, ki so šle v prah! Zato, ker se glina s časom posuši in sprši.

Ohranila se je glinena tablica, na kateri so bile zapisane mere. Sem je romalo na tisoče Babiloncev, da so se poklonili bogu Marduku, zavetniku Babilona. Zigurat je imelo vsako mesto.«

- Prekrižaj pravilen odgovor

Kaldejci so bili

- zelo pomembni. običajno prebivalstvo.

Svetišče, v katerem so molili, se je imenovalo

- mošeja. zigurat. sinagoga.

Kaldejci so s pomočjo verskih obredov spoznavali

- sedanjost. preteklost. prihodnost.

Glavni bog je bil

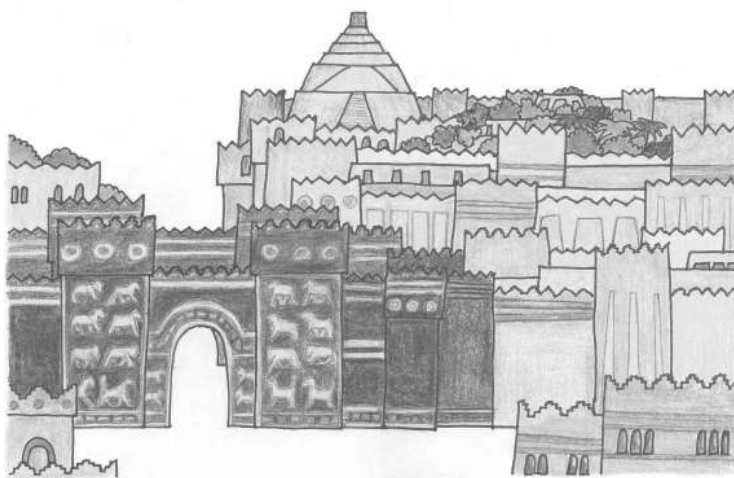
- Jupiter. Marduk. Farduk.

- Poišči v enciklopediji ali po Wikipediji, kaj pomenita besedi:

astronomija:

astrologija:

HAMURABIJEVI ZAKONI

- *Pozorno preberi povedi.*

Če sin pretepe očeta, mu je treba odsekati roko!

Kdor krade in ga pri tem zalotijo, bo ubit!

Če vojak noče na pot, se ga kaznuje s smrtjo! Kdor ga nadomesti, ima pravico do njegove hiše.

Če kdo izbije oko bogataševemu sinu, mu je treba izdreti njegovo lastno!

Če zidar gradi hišo, ki ni dovolj trdno zidana ter se poruši in ubije stanovalca, se stavbenika usmrti.

- *In še nekaj zdravniških.*

Če zdravnik bogatašu zareže z nožem in ta naposled umre, se odreže zdravnikova roka.

Če se isto zgodi sužnju, zdravnik izplača gospodarja z drugim sužnjem.

Če zdravnik z operacijo reši življenje navadnemu človeku ali če mu reši oko, je poplačan z desetimi srebrnimi kovanci.

Če je ranjenec uslužbenec v kraljevi palači, dobi zdravnik pet srebrnih kovancev.

Če je ranjenec suženj prostega človeka, mu da gospodar dva srebrna kovanca.

- *Označi, če so povedi o zdravnikih pravilne ali ne.*

V Hamurabijevem zakoniku ni pravil za zdravnike.

P N

Zdravnikom ni bilo dovoljeno, da bi grešili.

P N

Zdravniki so bili kaznovani na isti način, ko so napačno zdravili sužnje ali svobodnjake.

P N

Če je zdravnik pogrešil, je bil kaznovan.

P N

Če je zdravnik pogrešil, so ga ubili.

P N

Če je zdravnik ubil pacienta, ki je bil bogataš, so mu odrezali roko.

P N

SEMIRAMIDINI VRTOVI

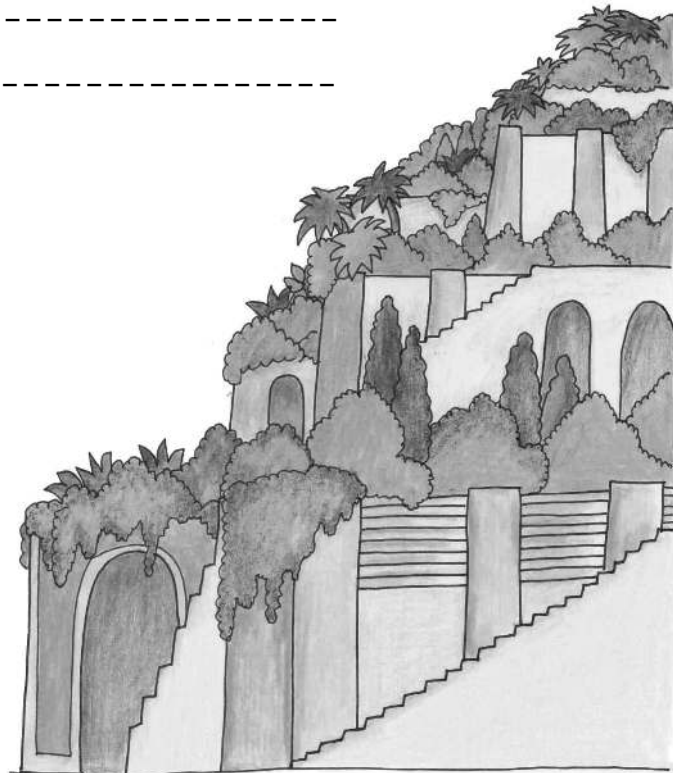
Semiramida je bila babilonska kraljica, žena znanega kralja Nabukadnezarja. Bila je zelo inteligentna ženska. Na žalost ji je mož umrl. Kot pogumna kraljica je prevzela oblast nad Babilonijo in s svojo bistrostjo in okrutnostjo pridobila sloves in ugled. Postala je ena prvih žensk, ki so zapisale svoje ime v zgodovino.

Semiramida ni postala slavna le zaradi tega, ker je bila Nabukadnezarjeva žena. Rodila se je namreč v hribovitih in gozdnatih predelih severne Azije. V začetku je imela vedno domotožje po domu in domovini. Kralj jo je imel zelo rad in je hotel, da bi bila z njim srečna. Zato je dal po poroki na svoji mogočni palači zgraditi posebne vrtove, ki so merili 1200 kvadratnih metrov. Tu je dal zasaditi najrazličnejša drevesa in rastline, ki so bujno uspevali po terasah, da so celo presegli najvišje stavbe Babilona. Tako je bila kraljica srečnejša, ko se je sprehajala med rastlinami in občudovala cvetove najrazličnejših rož.

Semiramidini vrtovi v Babilonu so eno sedmerih čudes starega veka.

Naštej sedmero čudes starega veka.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

ASIRCI

1. Preberi besedilo, nato napiši naslov in dopolni delo s spodnjo vajo.

Asirci so živeli na ozemlju, ki ni bilo rodovitno. Pomagali so si tako, da so namakali polja z vodo iz reke Tigris. Uredili so kanale, ki so spremenili deželo v rodovitna polja. Pridelovali so žitarice (ječmen, zelenjavo, sadje, dišave, oljke). Na Vzhodu so bili prvi, ki so gojili bombaž. Redili so govedo, ovce, druge domače živali in kamele, ki so jim služile pri prevozih. Konje so uporabljali le vojaki. Od sosednjih Hetitov so se naučili oblikovati železo. Asirski kovači so iz železa izdelovali orožje (sulice, kopja, nože) in orodje za delo na polju, kot lopate in ralo. Asirci so imeli izurjeno vojsko. Njihovi vojaki so bili oboroženi z lokom in sulicami, čelada in oklep sta ščitila vojake v boju. Premikali so se z vozovi, ki so jih vlekli konji. Ko so napadali in oblegali mesta, so uporabljali mogočno bojno orožje, imenovano »oven«, s katerim so lahko podirali obrambne zidove. Ko so osvojili mesto, so premagance zasužnjili in zahtevali od njih visoke davke. Če se je kdo upiral, so ga asirski vojaki do skrajnosti mučili ali izgnali v druge dežele. Prepričani so bili, da so izbrano ljudstvo. Bojevali so se v imenu boga Asurja, boga Sonca in Očeta vseh bogov.

Bogove so upodabljali podobne ljudem. Svečeniki so jih častili v velikih kamnitih svetiščih, ki so se nahajala v središču asirskih mest. Svečeniki so bili tudi astrologi. Opazovali so ozvezdja in druge nebesne pojave ter prerokovali kralju prihodnost. Kralj je imel popolno oblast in je vladal s pomočjo plemičev in funkcionarjev. Samo kralj je lahko napovedal vojno, sklenil mir ali odredil zakone. Najbolj poznan v zgodovini je Asurbanipal (7. stol. pr. n. št.). V mogočni palači v Ninivah je dal zgraditi veliko knjižnico, ki je hranila zapise tedanjega časa. Arheologi so med izkopavanji izkopali nešteto glinenih tablic.

Asirci so pisali na tablice z leseno paličico. Od Sumercev so se naučili klinopisa, uporabljali pa so manj zahtevno pisavo, aramaično (abecedni znaki). Pisali so tudi z barvilom na lanene pole.

2. Še enkrat preberi besedilo in podčrtaj

- z zeleno vse dejavnosti,
- z rdečo družbeno organizacijo,
- z modro versko,
- z oranžno o pisavi,
- z rjavo vse, kar so Asirci poznali.

Asurbanipal, relief

EGIPČANI

UVOD

▪ Preden prebereš zanimivosti o Egipčanih, poskušaj odgovoriti ustno ali pisno na naslednja vprašanja:

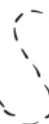
Kdaj so živeli Egipčani?

Kdaj se je začela njihova zgodovina?

Koliko časa je trajala?

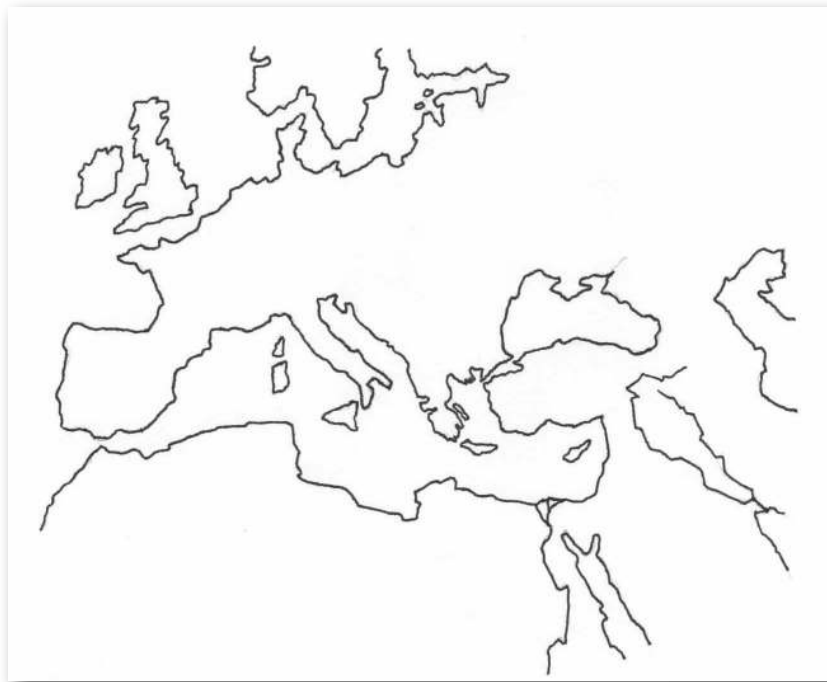
Vse to se je dogajalo pr. n. št. ali po n. št.?

Nariši karkoli v zvezi z Egipčani (asociacija).

EGIPČANI

- Na nemem zemljevidu:

- obkroži kraj, kjer so prebivali Egipčani;
- z modro pobarvaj reko in napiši ime;
- s temno modro pobarvaj morje, v katerega se izliva reka;
- z zeleno pobarvaj rodovitno zemljo;
- z rumeno pobarvaj puščavo.

- Odgovori na vprašanja:

- Med katerima puščavama teče reka Nil?
- V kateri dve ozemlji je bil razdeljen stari Egipt?
- Katera mesta se nahajajo ob reki?
- Katero morje je na vzhodu Egipta?

- Preberi besedilo, odgovori na vprašanja, dopolni miselni vzorec in dodaj besedilu naslov.

Egipčani so se ob bregovih reke Nil ukvarjali s poljedelstvom. Področje je bilo zelo rodovitno: ko je reka Nil preplavila bregove, je za seboj pustila črno blato, ki je bilo primerno za poljedelstvo.

Kdaj in kako so nastajale poplave?

Ali so Egipčani gradili namakalne sisteme kot Sumerci?

Egipčani so pridelovali ječmen, koruzo, vinsko trto, zelenjavo, lan, česen, čebulo, stročnice, fige, dateljne.

Katero orodje so Egipčani uporabljali pri delu?

So se bavili tudi z živinorejo?

Katere živali so redili?

Egipt je bila dežela, bogata z rudami, pod goro Sinaj so izkopavali baker in v Nubiji zlato. V močvirnatih predelih je rasel papirus. V Egiptu pa ni bilo lesa, uvažali so ga iz Libije.

S čim so trgovci barantali za les?

Kaj so pridelovali obrtniki?

Čemu je služil papirus?

Kaj so gradili egipčanski arhitekti?

Prizor iz vsakdanjega življenja

KMETIJSTVO

DEJAVNOSTI

ŽIVINOREJA

TRGOVINA

DRUŽBENA UREDITEV

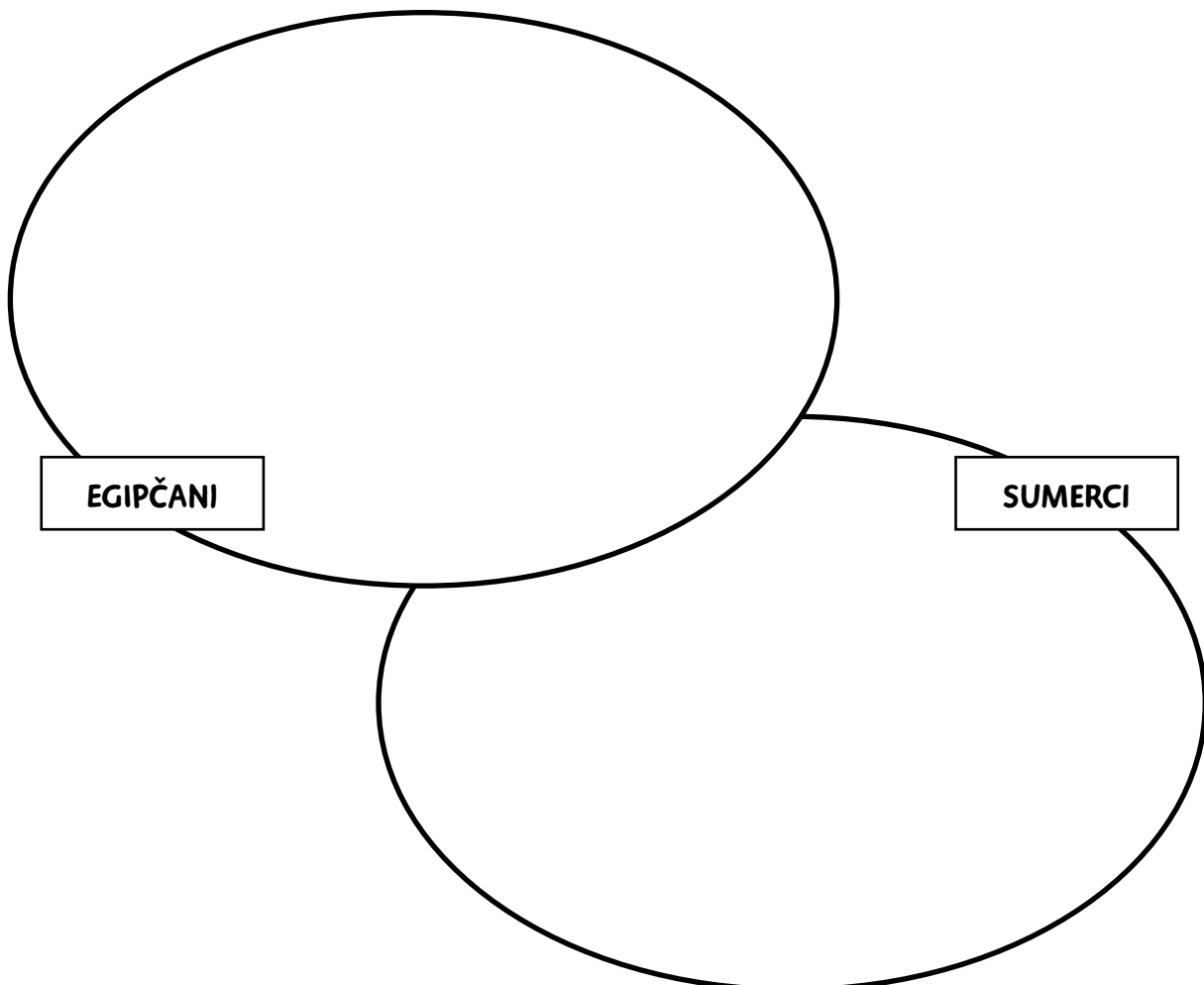
- *Dopolni razpredelnico. Pomagaj si z enciklopedijo ali drugimi strokovnimi viri. V prvi stolpec napiši besedilo, v drugem pojem nariši. Na koncu lahko napišeš besedilo o družbeni ureditvi Egipčanov.*

	ZANIMIVOSTI	RISBE
FARAON		
SVEČENIKI		
PISCI IN DRUGI URADNIKI		
VOJAKI		
OBRTNIKI		
TRGOVCI		
KMETJE		
DELAVCI		
SUŽNJI	Sužnji so bili najpogosteje v državni lasti. Niso bili svobodni. Srečnejši sužnji so opravljali lažja dela, tako da so bili služabniki na dvoru, drugi so delali težja dela, npr. v kamnolomih.	

EGIPČANI IN SUMERCI

- Primerjaj egipčansko in sumersko kulturo. Na razpolago imaš več besed. Izberi ustrezno in jo vstavi v odgovarjajočo množico.

zigurat	država	mesto	tempelj	klinopis
papirus	pisava	glinene ploščice	namakalni sistem	hieroglifi
kralj	arhitektura	reka	piramide	svečeniki
faraonova palača	bogovi z živalskimi potezami	bogovi s človeškimi potezami	astronomija	kolo

EGIPČANSKI INŽENIRJI, ARHITEKTI IN SPRETNI DELAVCI

- Pozorno preberi sestavek, nato v cm izračunaj, koliko je bil velik sarkofag.

Princ Amenemhat je bil na čelu delavcev. Dal je na steno vklesati naslednji zapis: »Odpotoval sem s tisoč možmi, med temi so bili tehniki, kiparji, kamnoseki, rudarji, rezilci kamnov in računovodja faraona. Šli smo iskati večji kos kamna, da bi izklesali faraonu sarkofag. Faraon nam je naročil kamen, širok 4 kubite, dolg 8 kubitov in visok 2 kubite.«

Legenda: 1 kubit = 50 cm

Račun: širina cm
 dolžina cm
 višina cm

1		10	
100		1.000	
10,000		100.000	
1.000.000*			

Števila

HIEROGLIFI

- Narisanih imaš nekaj hieroglifov. Poskusi sestaviti svoje ime, ime prijatelja ipd.
- Napiši svoje ime.

F ali V, rogata kobra

B, stopalo

J, kača

A, jastreb

K, koš

L, lev

M, sova

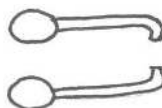
H, kočja

G, stojalo

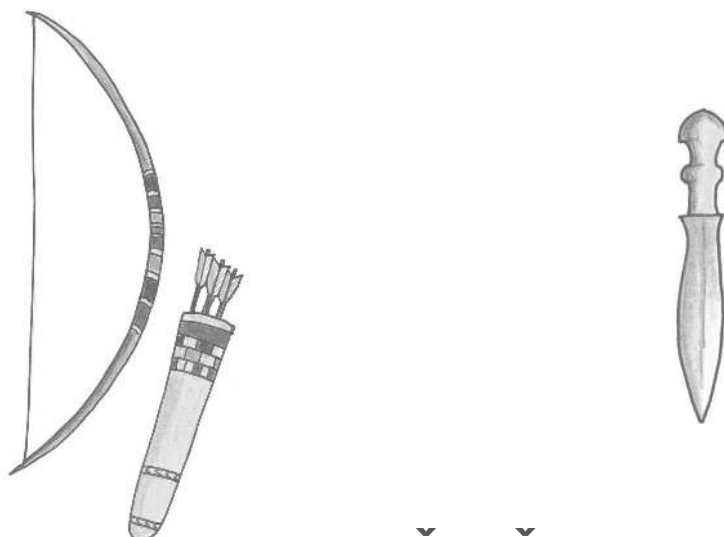
D, dlan

Č, vrv

EGIPČANSKO OROŽJE

- Spodaj imaš nekaj primerov egipčanskega orožja. Ob sliki napiši, čemu so lahko služila.

NAČIN ŽIVLJENJA

- Vstavi pravilne povedi v tabelo. Delo lahko dopolniš z informacijami iz enciklopedije ali drugih strokovnih virov.
 - Glavne egipčanske jedi so bile kruh, kaše iz žitaric, meso domačih in divjih živali, ribe.
 - Abido, Memfis in Tebe so bila pomembna egipčanska mesta.
 - Egipčani so gradili templje in piramide iz večjih kosov kamna. Bivališča so bila iz glinenih opek in slame, podstavki iz palminega lesa.
 - Egipčani so pili pivo, kravje, ovčje ali kozje mleko, vino.
 - Egipčanska oblačila so bila lanena. Ženske so nosile dolge obleke do gležnjev, moški pa krajša krila.
 - Hiše revnejših so bile majhne, z dvema ali tremi sobami, streha je bila ravna.
 - Hiše bogatašev so bile obsežne, imele so celo vrtove.

	INFORMACIJE O ŽIVLJENJU EGIPČANOV
MESTO	
BIVALIŠČA	
PREHRANA	
OBLAČILA	

- Lahko pripraviš plakat ali lapbook o Egipčanih.

- Nariši božanstvo. Nato preberi besedilo in daj vaji naslov.

Anubi,
bog mrtvih

Sekhmet,
boginja vojne

Horus,
bog veselja

Amon-Ra,
bog sonca, bog vseh
bogov

Egipčani so gradili bogovom mogočne templje. Templji so bili prave palače, kjer so prebivali bogovi. Bogove so prikazovali v obliki kipov.

V templje je lahko vstopal le faraon, ki je imel neposreden stik z bogovi. Faraon je bil namreč sin bogov in on sam bog. Govoril je z bogovi, jih prosil za pomoč in varstvo svojega ljudstva. Faraon je posredoval svojo moč svečenikom, da so lahko skrbeli za templje in obrede v njih.

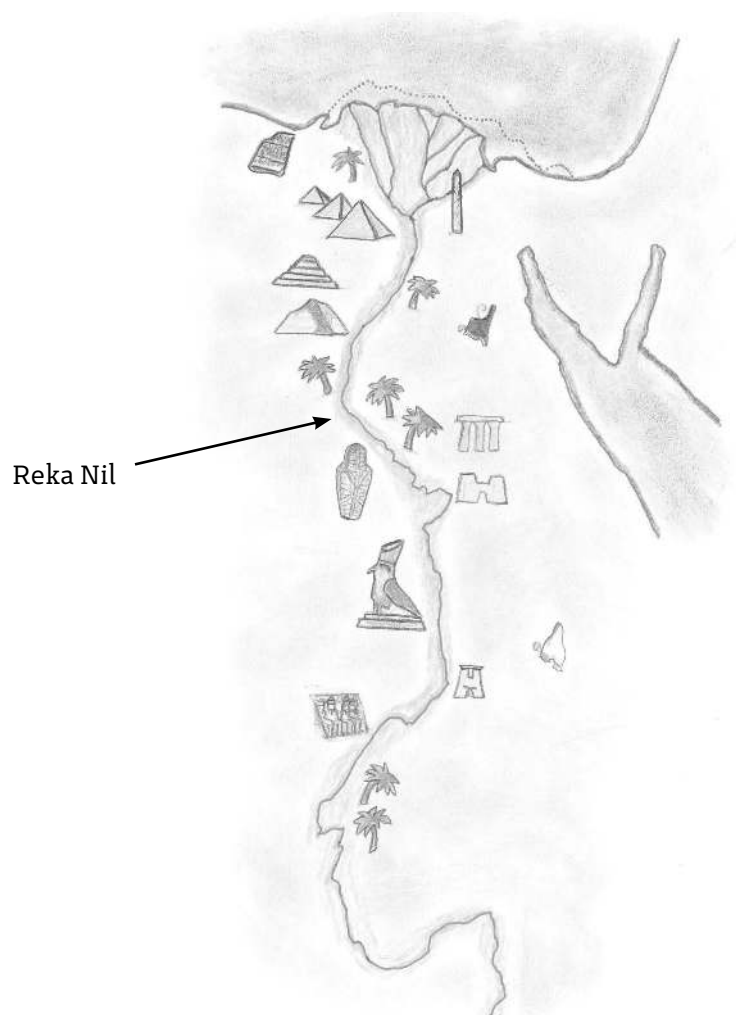
Egipčani so verovali v posmrtno življenje. Mislili so, da je življenje v onostranstvu enako življenju na Zemlji. Zato si je skušal vsak Egipčan pripraviti svoj skromen grob. Bogatejši, predvsem faraoni, pa so si dali zgraditi mogočne grobnice v obliki piramid.

Vsakdo se je moral po smrti predstaviti pred bogom Ozirisom. Priseči je moral, da v življenju ni grešil. Bog Anubi je imel nalogo, da je preveril, če je to bilo res. Imel je tehtnico, položil je srce na eno stran tehtnice, na drugo pa je dal ptičje pero. Če je srce tehtalo več kot pero, je pokojnika pogoltnila pošast s krokodiljo glavo. Če pa je tehtalo pero več kot srce, se je srce spet pridružilo telesu in se je začelo novo posmrtno življenje. Zato je bilo za Egipčane važno, da je ostalo telo po smrti nedotaknjeno.

Egipčani so trupla umrlih najprej odprli in pobrali iz njih drobovje, srce, pljuča, jetra in druge organe. Nato so jih mazili in povili v platno. Take so prepeljali s čolnom v slovesnem sprevodu po Nilu do pripravljenih grobov v puščavi ob reki. V grobove so dali ob trupla kamnite vaze z odstranjenimi organi ter vse, kar bi po njihovem mnenju služilo umrlim v posmrtnem življenju, npr. orodje, orožje, nakit, denar in besedila na papirusnih zvitkih, ki so opisovala važnejše dogodke iz pokojnikovega življenja. Narisali so jih tudi na stene grobnic. Prepričani so bili, da živi duša tako dolgo, kolikor časa se ohrani truplo.

- S pomočjo vprašanj napiši krajše besedilo. Lahko ga dopolniš z ilustracijami ali slikami.
 - Ali so bili Egipčani mnogobožci?
 - Kako so prikazovali bogove?
 - Koga so častili?
 - Kdo je bil faraon?
 - Kje so molili?
 - Kaj se je zgodilo s truplom po smrti?
 - Kaj so mumije?
 - Kaj so bile piramide?

- Ob simbolih napiši ime kraja ali predmeta, ki predstavlja Egipčansko kulturo.

PISCI V EGIPTU

- Preberi besedilo in ga nato dopolni.

Egipčani so pisali tudi na papirus. Izdelovali so ga iz stržena močvirske rastline, visoke od 3 do 5 m, ki je rasla ob Nilu. Najprej so stržen narezali na tanke lističe in jih zložili v pole. Pole so potem stisnili, jih prepojili z oljem ter jih nazadnje zgladili. Tako je nastal poseben papir. Nanj so Egipčani pisali s tankim čopičem ali tanko leseno paličico, namakano v črno barvo.

Velika večina Egipčanov ni znala pisati, zato se je posluževala piscev in celo sužnje, ki so znali pisati in brati.

Otroci so lahko obiskovali šolo, ko so dopolnili pet let. Šola je bila državna. Učili so se brati, pisati in računati. Deklice niso bile deležne izobraževanja.

Stari Egipčani so pisali tako s podobami kot s hieroglifi.

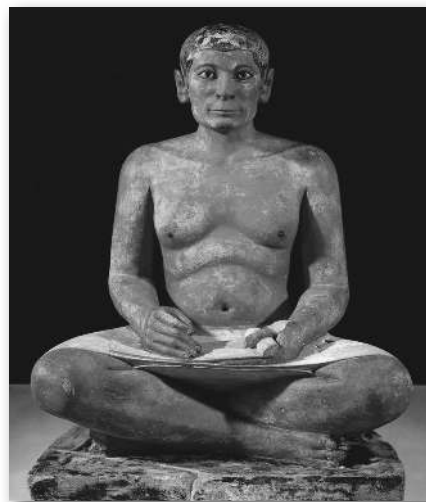
- Egipčansko šolo so obiskovali samo _____ . Učili so se _____ , _____ in _____ . Pisali so s _____ na _____ .

Kdor ni znal ne brati ne pisati, se je obrnil do _____ .

Deklice _____ obiskovale šole.

- Preberi še spodnji sestavek, ki je v marsičem sodoben.

Eden izmed najvažnejših poklicev v Starem Egiptu je bil prav gotovo poklic pisca. Kdor je opravljal ta poklic, je bil pri Egipčanih splošno čaščen. Pisec ni izvajal težkih del, kot jih je lahko delavec ob gradnji piramid. Pisec ni bil nikoli lačen in bolan. Nobeno delo ni bilo tako neodvisno od gospodarja: pisec je bil gospodar samega sebe. Zato je bilo šolanje tudi v tistem času zelo važno, tako kot je danes. Pisec je bil vodja vseh faraonovih računovodij, oče in mati sta se vsak dan zahvaljevala bogovom, da se je njun sin izučil za pisca.

Kip pisca, 2400 pr. n. št.

ZDRAVNIKI V EGIPTU

- Z X označi pravilen odgovor.

V Starem Egiptu

- niso poznali medicine. so zelo dobro poznali medicino.

Egipčanski zdravniki

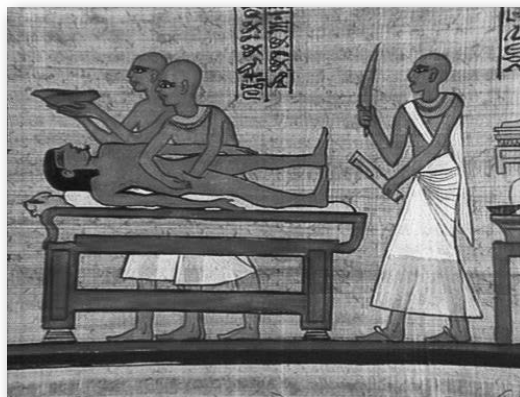
- niso znali zdraviti bolnikov. so skušali ugotoviti simptome bolezni.

Egipčanski zdravniki

- so znali predvidevati napredek bolezni (prognoza).
 so dajali bolnikom zdravila, a niso poznali razpleta bolezni.
 so zdravili po občutku.

Egipčanski zdravniki

- so poznali kirurške posege.
 niso znali operirati.
 so komaj izruli zob bolniku.

proces mumifikacije

Z mumificiranjem so postali slavni

- inženirji. svečeniki. zdravniki.

Egipčanski zdravniki so delali tudi v

- Pekingu. Londonu. Rimu.

Sarkofagi

PREVERJANJE

EGIPČANI

1. Preberi besedilo, napiši naslov in odgovori na vprašanja.

»Spoznal sem zakonitosti naše pisave in vem, kako z darovi počastiti bogove. Naučil sem se vseh magičnih obredov pisanja na ploščice in nič mi ni ušlo.

Jaz sem umetnik, izredni umetnik. Vem, kakšno je razmerje med vodo in glino pri gnetenju, poznam točna merila, kako izoblikovati nizko ali visoko figuro. Poznam gibe oseb, vem, kako se premikajo ženske ali moški, kako se upodobijo posamezni trenutki, kako upodobiti sužnje pri delu, kako naslikati poglede, kakšen je lahko pogled prestrašene osebe, kako naslikati lovce pri pobijanju morskih konjev, kakšen mora biti korak vojaka med tekom ...

Znam, kako se tali kovino, ne da bi se sežgala pod ognjem ali razkrojila pod vodo. Vse, kar znam, znava samo jaz in najstarejši sin. Njemu sem posredoval svoje znanje, tako kot mi je bog naročil.«

(Prirejeno)

V tem sestavku se govori o

- kmetu
- faraonu
- obrtniku
- svečeniku

Kaj zna delati? -----

Zakaj pravi, da se razlikuje od ostalih? -----

Koga je naučil svojih veščin? -----

O kateri skrivnosti govori? -----

PREVERJANJE

SUMERCI IN EGIPČANI

1. Vstavi povedi v razpredelnico.

BILI SO MNOGOBOŽCI.

PISALI SO NA GLINENE PLOŠČICE.

CIVILIZACIJA SE JE RAZVILA OB REKI.

ZGRADILI SO VELIKE UMETNINE, PALAČE IPD.

BOGOVI SO IMELI OBLIKO ŽIVALI.

BOGOVI SO BILI PODOBNI ČLOVEKU.

PRI PISANJU SO UPORABLJALI PAPIRUS.

PRI PISANJU SO UPORABLJALI GLINENE PLOŠČICE.

ORGANIZIRANI SO BILI V MESTNIH DRŽAVICAH.

SUMERSKE ZNAČILNOSTI	SKUPNE ZNAČILNOSTI	EGIPČANSKE ZNAČILNOSTI

DRUGE CIVILIZACIJE OB REKAH

INDIJCI IN KITAJCI

- *Opazuj nemi zemljevid in ga dopolni.*
 - Pobarvaj in poimenuj naslednje reke: Nil, Tigris, Evfrat, Ind, Rumena reka, Modra reka.
 - Z rdečo barvo napiši imena civilizacij, ki so se razvile ob rekah.
 - Pobarvaj morja in oceane in napiši njihova imena.

STARE CIVILIZACIJE OB INDU

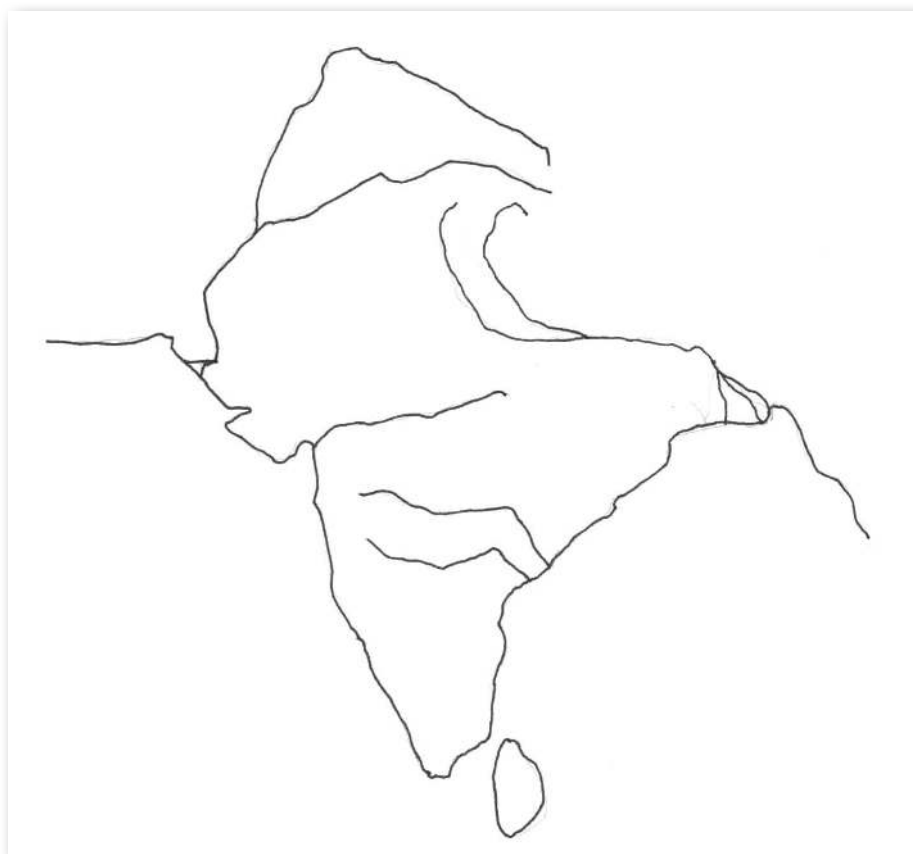
- Preberi besedilo.

Med letoma 2400 in 1500 pr. n. št. se je na današnjem ozemlju Pakistana ob reki Ind razvila velika civilizacija s pomembnima mestoma Harappa in Mohenjo-Daro. Mesti sta si bili oddaljeni približno 550 km, povezani pa preko reke Ind in njenih pritokov. Med izkopavanji mest so arheologi odkrili veliko zanimivosti.

Mesti sta se razprostirali v pravokotni obliki, ceste so bile dolge in vzporedne. V središču mesta je bilo na gričevnatem delu zgrajeno »višje mestece«: tukaj so bile pomembne mestne palače, svetišča in politična središča. V tem predelu so bile tudi mestne shrambe, v mestu Mohenjo-Daro celo kopeli. Okoli gričevnatega dela so bile zgrajene navadne hiše iz lesa in glinastih opek. Bile so večnadstropne z ravnimi strehami. Indijci so imeli razvito kanalizacijo. Vse hiše so imele stranišča, vodo so črpali iz vodnjakov. Imeli so greznice in vodnjake za deževno vodo. Mesto je imelo tudi posebno kanalizacijo proti poplavam reke Ind.

Indijci so trgovali preko reke Ind. Pridelovali so žito, ječmen in bombaž. Redili so ovce, koze, bizone, zebu je. Pri raznih težjih opravilih so se posluževali slonov. Izdelovali so keramiko, obdelovali les, kovine in slonokoščeno kost.

Indijci so imeli posebne pečate, s katerimi so zaznamovali svoje izdelke in proizvode. Ti so bili iz gladkega kamna z vklesanim znakom, ki so ga pritrdili na svežo glino, da je ostala sled. Arheologi so izkopali precej ostankov teh pečatov v mestu Ur v Sumeriji.

- Na nemem zemljevidu:
 - obkroži kraj, kjer so se razvile civilizacije;
 - z modro pobarvaj reke in napiši imena;
 - s temno modro pobarvaj morja ali ocean, v katere se izlivajo reke;
 - z zeleno pobarvaj rodovitno zemljo;
 - z rumeno pobarvaj puščavo.

- V besedilu podčrtaj informacije in jih sintetično vpiši v tabelo.

INDIJSKA KULTURA	
KDAJ (pobarvaj v besedilu z rumeno)	
KJE (pobarvaj v besedilu z modro)	
MESTO (pobarvaj v besedilu z rdečo)	
BIVALIŠČA (pobarvaj v besedilu z zeleno)	
DEJAVNOSTI (pobarvaj v besedilu z rjavo)	
STIKI Z OSTALIMI LJUDSTVI (pobarvaj v besedilu z oranžno)	

KITAJSKA

- Nariši nemi zemljevid Kitajske. Na zemljevidu določi meje, reke, morja in oceane. Pomagaj si s Svetovnim atlasom za srednje šole.
- Nato odgovori na vprašanja.

- Na kateri celini leži Kitajska?
- Kateri sta najpomembnejši reki, kjer se je začela kitajska civilizacija?
- V katero morje se izlivata?
- Kako se je imenoval najvišji glavar Kitajske?
- Katere prednosti sta prinesli prebivalcem Rumena in Modra reka?
- Kako je vladar imel pod kontrolo celoten imperij?
 s pomočjo mandarinov s pomočjo sužnjev s pomočjo kmetov
- Reke so omogočile prehod ljudem in tovorom
 s plovili s kolesi z vozovi
- Iz česa je bila zgrajena vojska 700 vojakov?
 iz železa iz bakra iz žgane gline iz cementa

KITAJSKI KMETJE

- Preberi krajše besedilo, nato odgovori na vprašanja.

Kitajsko družbo so v glavnem sestavljali kmetje. Na čelu družine je bil oče, ki so ga častili vsi člani družine. Veliko spoštovanja in ugleda so bile deležne vse starejše osebe bodisi v družini bodisi v skupnosti.

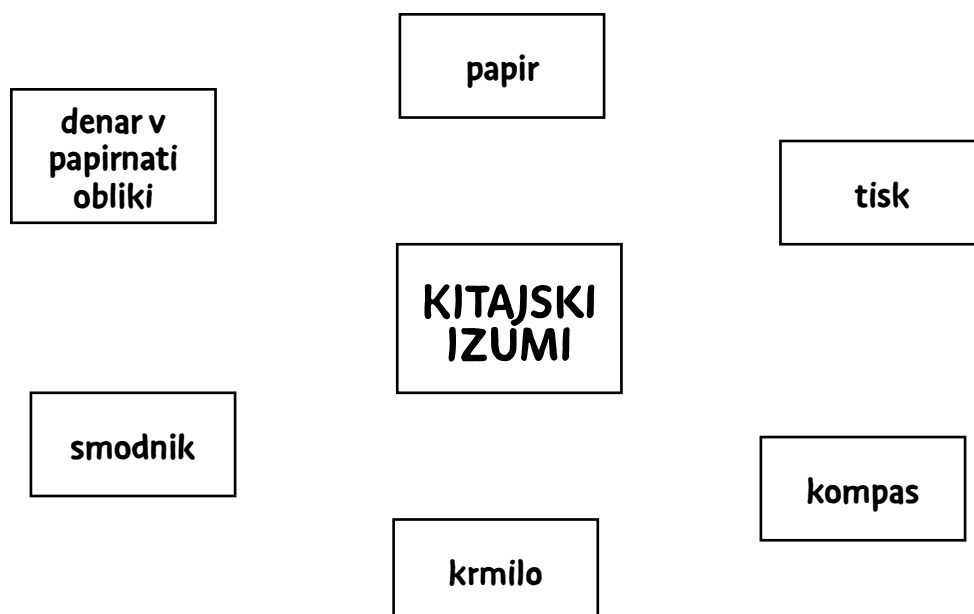
Družina se je ukvarjala s poljedelstvom. Pridelovali so žito, riž, proso, gojili so sviloprejko in iz bub so pridobivali svilo.

Kitajske hiše so bile zgrajene na poseben način, tako tudi kitajski templji in pagode. Pagode so bila svetišča, kjer so prebivali svečeniki.

- S čim so se največ ukvarjali Kitajci?
- Kakšen odnos so imeli do starejših ljudi?
- Kaj je svila?
- Katere pridelke so gojili?
- Kaj je pagoda? Nariši jo.

pagoda

KITAJCI IN VERA

▪ Označi z X pravilne odgovore.

- Stari Kitajci
 - niso imeli posebnih verovanj
 - so verovali v eno samo božanstvo

- Imperator je bil
 - prvi sin vsega veseljstva in prvi svečenik
 - suženj sužnjev
 - najbolj ponižna osebnost

- Bogovom so Kitajci darovali
 - hrano in živali
 - denar iz papirja

- Konfucij je živel 500 let
 - pr. n. št.
 - po n. št.

- Konfucij je bil
 - velik matematik
 - velik filozof in moder človek

- Konfucij
 - je spodbujal k vojni
 - je hotel osvoboditi Kitajsko
 - je razlagal pravičnost, mir in ljubezen

- Svečeniki so prerokovali
 - preteklost
 - sedanost
 - prihodnost

Pagoda

Kitajske igrače

Konfucij

KITAJCI IN ŠOLA

Kitajska pisava spada med najstarejše pisave na svetu. Prvi zapisi izhajajo iz leta 1.300 pr. n. št. Kitajski sistem zapisovanja je precej zahteven. Isti znak ima drugačen pomen ob znaku, ki mu sledi. Npr.: znak »moč« in znak »voda« pomenita reka; isti znak »moč« v povezavi z znakom »beseda« pomeni kritizirati. Zaradi velikega kitajskega ozemlja je vladar potreboval veliko upraviteljev in tajnikov za pobiranje davkov, ki so znali brati in pisati. Vladar pa si je izbral sodelavce z natečajem: kandidat je moral prestati nalogo iz branja in pisanja ter iz lepega vedenja.

- Pri kitajski pisavi ima vsak znak svoj pomen. Zato je pisava sestavljena iz
 - nekaterih znakov
 - večjega števila znakov
 - 21 znakov
- Kitajski otroci
 - so se z lahkoto učili brati in pisati
 - so potrebovali precej časa, da so se izurili v branju in pisanju
- Zaradi velikega ozemlja so na Kitajskem iskali
 - učitelje
 - uradnike
 - mizarje
- Kitajci so v preteklosti pisali
 - na roko
 - s posebnim tiskarskim strojem
- Vladar je izbiral uslužbence
 - z natečajem
 - po simpatijah
- Kandidati so morali prestati izpit iz
 - zgodovine in zemljepisa Kitajske
 - primerne obnašanja
- Šole so bile namenjene
 - vsem, tudi deklicam
 - samo dečkom
 - vsem, tudi sužnjem

KITAJCI IN MEDICINA

Že pred 4500 leti so imeli Kitajci drugačne, naprednejše ideje o zdravljenju. Iz antičnih zapisov so zgodovinarji izvedeli marsikaj zanimivega, kot npr.: zdravnik, ki zdravi bolnika s simptomi bolezni, je slab zdravnik. Naloga dobrega in poštenega zdravnika je, da ugotovi znake bolezni, predno se ta pojavi. V starih časih so na Kitajskem živeli do 100 let. Ljudje so imeli zdravo dušo v zdravem telesu. V današnjih časih ljudje uživajo mamila in alkoholne pijače, kot da bi pili vodo. Zabavajo se za vsako ceno, se ne hranijo primerno, zaradi tega ne živijo tako dolgo. Modri ljudje nas učijo, da je treba živeti umirjeno in preprosto življenje.

- Za Kitajce je bilo važno
 - zdraviti
 - predvideti bolezni
 - dovoliti, da se bolnik sam zdravi
- Kdor živi preprosto, živi
 - zelo malo časa
 - dlje
- Alkohol
 - pomaga živeti lepše
 - skrajša življenjsko dobo
- Zanimanje za medicino je bilo pri Kitajcih živo
 - že pred tisoč leti
 - štiri tisoč petsto let od tega
 - od prejšnjega stoletja

▪ Preberi spodnji sestavek, z X označi, ali je trditev pravilna (P) ali napačna (N).

Kitajci so se že od nekdaj zdravili z akupunkturo. Metoda zdravljenja je odvisna od organov, ki so povezani z določenimi točkami našega telesa, povezanimi z namišljenimi črtami (meridiani). Po teh črtah se pretaka energija (yin – yang). Z ravnovesjem obeh energij se človeka ozdravi, in sicer z vstavljanjem iglic na določene točke meridianov. Še danes je ta metoda zdravljenja razširjena ne samo na Kitajskem, ampak po celem svetu.

V nekaterih kitajskih grobnicah, starih več tisoč let, so arheologi našli igle za akupunkturo.	P	N
Akupunkturo opravljajo poklicni izkušeni zdravniki.	P	N
Zdravnik, ki zdravi z akupunkturo, se imenuje akupunkturist.	P	N
Iglice so iz stekla.	P	N
Akupunktura je povezana z bogom sonca, Amon-Ra.	P	N
Akupunktura je v Italiji prepovedana.	P	N

FENIČANI

Obkroži feničansko ozemlje.

Pobarvaj nemi zemljevid in označi morja, reke, mesta.

Naštej feničanska mesta v Afriki.

Naštej feničanska mesta na Siciliji.

Naštej feničanska mesta na Sardiniji.

Naštej feničanska mesta v Španiji.

Označi z X pravičen odgovor ali dopolni vprašanje.

Kaj so ustanovili Feničani ob obalah Sredozemskega morja?

- vojaške kolonije trgovske kolonije

○ Kako se danes imenuje ozemlje, ki so ga zasedli Feničani?

Katera pomembna mesta so imeli Feničani?

Kdo je vladal feničanskim mestom?

- župan kralj predsednik

○ Najprej so bili Feničani hribovci, kaj so postali potem?

- ribiči gladiatorji mornarji kmetje

Kaj so gradili v kolonijah?

- cerkve skladišča šole knjižnice

Katera je bila najpomembnejša feničanska kolonija v Afriki?

○ Feničani so bili

- monoteisti (verjeli so v enega boga)
 politeisti (verjeli so v več bogov)

Tempelj so imeli za

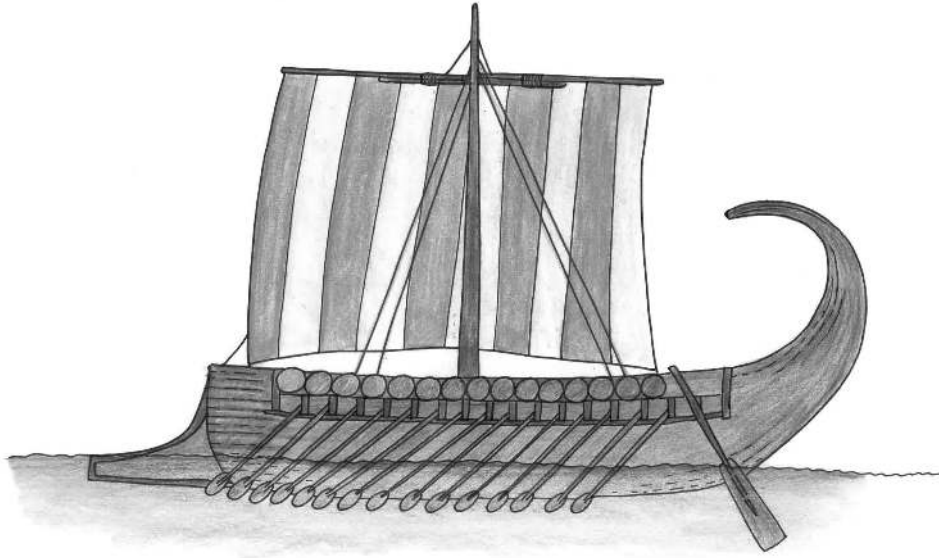
- katerokoli ljudsko središče
 središče verskega dogajanja

V templju so živeli

- kuharji svečeniki vladarji

Mesto Biblos je bilo najznamenitejše versko središče. Feničani so trgovali s papirusom. Iz imena Biblos izhaja beseda

- hiša biblioteka vrt

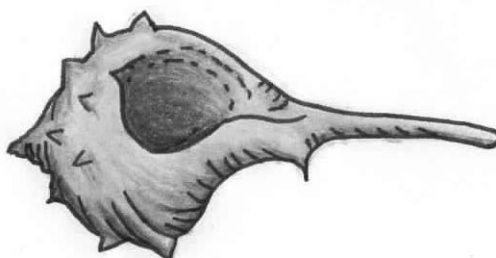
KAKO SO FENIČANI PRIDOBIVALI BARVILO

- Preberi besedilo in nariši zaporedje postopka.

Feničani so lovili školjke v morju. Ko so jih nabrali precej, so jih odprli s tanjšim rezilom. Iz školjk so izdoblili telesce in ga naposled stisnili. Pridobili so tekočino, ki so jo greli na nizkem ognju celih deset dni v posebnih posodah iz svinca. Stalno so pobirali peno, da je bila tekočina čim bolj prozorna.

Ko je bila tekočina zelo gosta, so v posode namočili blago. Nato so blago sušili na soncu. Medtem ko se je blago sušilo, je dobivalo škrlatno barvo, ki ni nikoli zbledela. Prav zaradi tega je bilo blago, pobarvano v škrlatno barvo, zelo drago. Sčasoma je škrlatna obleka postala simbol bogatašev in vladarjev.

--	--	--	--

IZNAJDITELJI ABECEDE

- Pobarvaj kvadratke, kjer so trditve pravilne.

Feničani so prvi iznašli

- števila do sto glasbene note abecedo

Feničani so zapisali besedo

- z eno črko iz abecede sliko na podlagi klinopisa

Beseda ABECEDA izhaja iz prvih dveh črk

- kitajske abecede feničanske abecede rimske abecede

Feničansko abecedo sestavlja

- 22 črk 36 črk 75 črk

Feničani so sestavili abecedo,

- da bi se lažje sporazumevali z ostalimi ljudstvi
 da bi otroci raje hodili v šolo

A

A

B

B

G

G

D

D

E

E

F

F

Z

Z

H

H

I

I

K

K

L

L

M

M

N

N

O

O

P

P

C

C

Q

Q

R

R

W

Š

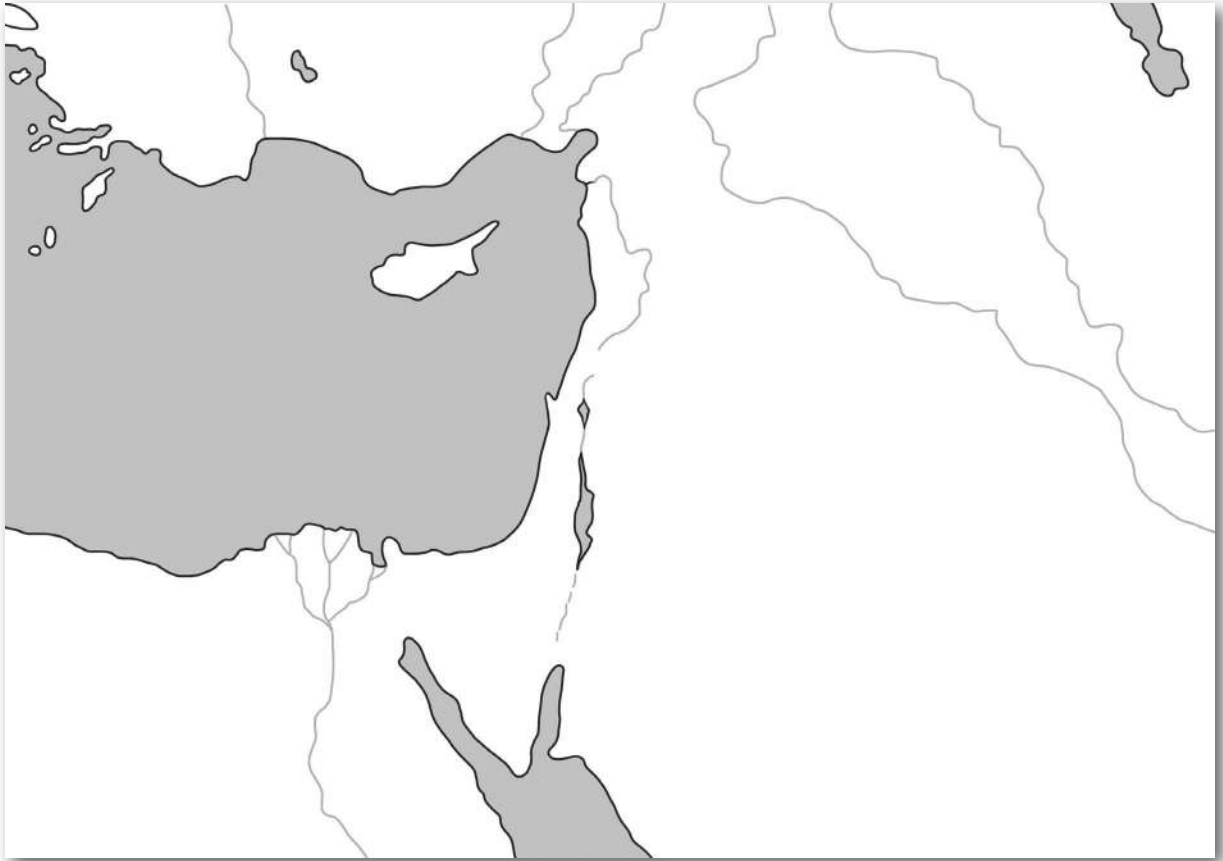
T

T

IZRAELCI

- Opazuj zemljevid, pobarvaj ga in dopolni.

Naštej glavna mesta na ozemlju Palestine.

V katero morje se izliva reka Jordan?

Katera jezera se nahajajo v Palestini?

Katero morje se nahaja na zahodu Izraelskega ozemlja?

- *Odgovori na vprašanje ali označi z X pravilen odgovor.*
 - Knjiga, v kateri je opisana zgodovina Judov, se imenuje
 - Kako se imenuje vladar judovskega naroda?
 - Kdo je bil David?
 - kralj suženj trgovec
 - S čim so se ukvarjali Izraelci, ko so prispeli v Palestino?
.....
 - Mojzes je bil po rodu Jud. Kako je postal pomemben v Egiptu?
 - Bil je bogat trgovec.
 - Poročil se je z Egipčanko.
 - Posvojila ga je faraonova sestra.

ŽIVLJENJE PASTIRJEV

- *Za vsak mesec nariši značilnost. Za pomoč vprašaj učitelja/ico verouka ali si pomagaj z enciklopedijo.*

Glavna dejavnost Izraelcev je bila ovčereja, tudi zato, ker so bili nomadsko ljudstvo. Ko pa so se naselili na današnjem ozemlju, so se odločili, da bodo zaradi boljših razmer začeli obdelovati zemljo.

Izraelsko leto se je začelo spomladi. Leto je bilo sestavljeno iz dvanajstih mesecev, in vsak mesec je bil označen z določenimi deli na poljih. Nariši jih.

Nisan

Iyyar

Sivan

Ab

Elul

Tisri

Kislev

Tebet

Sebat

Tiammuz

Marhesvan

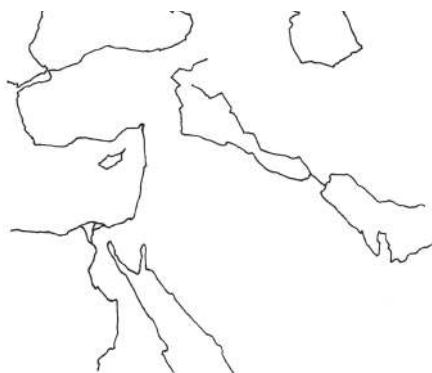
Adar

PREVERJANJE

IZRAELCI

1. Na nemem zemljevidu obkroži področje, kjer so živeli Izraelci v času njihovega kraljestva.

2. Z X označi kraje, ki so povezani z Izraelci, in obrazloži, zakaj.

- Sredozemsko morje DA NE

- Rdeče morje DA NE

- Perzijski zaliv DA NE

- Reka Nil DA NE

- Reka Tigris DA NE

- Reka Jordan DA NE

- Puščava Sinaj DA NE

- Nubijska puščava DA NE

- Gorovje Zagros DA NE

1. Označi z X pravilno trditev.

- Izraelci so bili

nomadsko ljudstvo ljudstvo s stalnim bivališčem

Razlaga: _____

- Izraelci so bili

mnogobožci enobožci

Razlaga: _____

- Njihovo versko središče je bilo v mestu

Jeruzalem Tir

Razlaga: _____

- Biblija je

sveta knjiga, kjer je napisana izraelska zgodovina

zdravilo, ki so ga izumili patriarhi

zbirka 10 božjih zapovedi

Razlaga: _____

- Patriarh je bil

vodja izraelskega ljudstva

izraelski kralj

preganjalec v Egiptu

Razlaga: _____

- Jahve (Yahweh) je ime,

s katerim so Izraelci poimenovali svojega patriarha

s katerim je Bog imenoval Izraelce

s katerim so Izraelci imenovali svojega Boga

Razlaga: _____

NOČ V MUZEJU

Aleksander se je nenadoma znašel sredi črne teme. Široko je odprl oči, stegnil roke in previdno pomagal s prsti. Ničesar ni videl in ničesar se ni dotaknil. Strah se je počasi plazil vanj. Moral je ugotoviti, kje je. Napel je ušesa, da bi ujel kakšen zvok. Tišina je bila oglušujoča. Najraje bi zajokal, zavpil, toda bal se je razkriti svojo prisotnost. Z nosnicami je zajel vonj po zatohlem, zaprtem prostoru, dišalo je tudi po parketni pasti.

Močno je kihnil, da je odmevalo od sten. Začel je trepetati.

In potem se je nekaj kosmatega in mehkega obregnilo ob njegovo nogo, odskočil je. Zaslišal je nenavaden, nekoliko jezen, šepetajoč glas:

»Ej, kmalu bi me pohodil!«

»Saj nisem hotel ...« se je začel opravičevati, »Kdo sploh si?« je vprašal malo bolj odločno.

»Kdo si ti?« mu je odvrnil glas, »in kako si sploh vdrl v ta prostor?!«

»Nisem vdrl in ne vem, kje sem.«

»Ne veš, kje si«, se je zahihital glas, »kako lahko prideš nekam, ne da bi vedel, kje si?«

»Če je pa res.«

»V muzeju si«, je rekel glas in spet je ob gležnju začutil rahlo žgečkanje.

»Moj oče je kustos v muzeju, vendar se ne spomnim, da bi prišel z njim«, je na glas razmišljal Aleksander.

»No, zdaj si tu. Kako ti je ime?«

»Aleksander«, je rekel in sklenil, da ne bo več odgovarjal nevidnemu zasliševalcu. Nepredirna tema je postala prijaznejša in lahko je razločil ogromne gmote, ki so kipele pod strop. Nekaj grozljivega je bilo v njih.

»Pomembno ime, zgodovinsko ime«, je ugotovil glas.

»Če je moje ime tako pomembno, mi povej še svojega«, je z vso odločnostjo, ki jo je premogel, zahteval Aleksander.

»Bastet«, je rekel glas.

»Čudno ime.«

»Zate je čudno, ker ne poznaš zgodovine Starega Egipta.«

»Oh, nekaj že poznam. Vem, da so v Egiptu živeli faraoni, da so tam zidali ogromne piramide ...«

»Kaj pa veš o mačkah?«

»O mačkah?« se je začudil Aleksander. »Kakšno zvezo imajo mačke s Starim Egiptom in z muzejem?«

»Saj sem vedela, da ničesar ne veš ... Jaz sem mačka, moj rod izvira iz Starega Egipta. Egipčani so mačke častili. Boginjo zadovoljstva in varuhinjo otrok Bastet so upodabljali z mačjo glavo. Zato so bile mačke svete živali«, je skrivnostni prebivalki muzeja glas zatrepetal od ponosa.

Toda Aleksander se ni dal: »Svete živali? Ph«, je prhnil, »le zakaj?«

»Zakaj?« se je razhudila mačka, »ali prav nič ne veš o nas?«

»Nekaj že vem. Babica ima mačko, ki samo poležava in je mačje konzerve.«

»Vi ljudje ste pokvarili mačke. V Egiptu smo varovale kašče pred mišmi in podganami, lovile smo strupene kače in tako reševale ljudi lakote in tudi smrti«.

»Nisem te hotel užaliti. Takrat že mogoče ...« se ji je skušal prikupiti.

»In če že hočeš vedeti, so mačke prav tako balzamirali kot faraone«.

»Pretiravaš«.

»Nič ne pretiravam, tu v muzeju imamo kar nekaj mumij mačk, ki so spremljale svoje gospodarje v onostranstvo«.

Aleksander je bil nekaj časa tiho.

»Ti je mačka jezik pojedla?«

Zdrznil se je, moral je vprašati: »In ti si mumija?« Spomnil se je vseh tistih grozljivih filmov o mumijah, ki jih je gledal skupaj s sestro Veroniko. Vedno se je smejala njegovemu strahu, zaželel si je, da bi bila tukaj z njim. Kdo ve, ali bi bila še tako pogumna kot pred televizorjem. Lasje so se mu naježili in spet se je začel tresti.

»Mumija?« je rekla mačka, »oh, ne!«

Nekaj se je premaknilo in zagledal je dvojico zelenih oči, ki so žarele v temi. Premikale so se. Začel je teči in se zaletel v kamnito oviro.

»Ej, pomiri se. Prižgala bom luč«.

Veliko sobano je osvetlila medla svetloba in pred njim so se pojavili gromozanski kipi in vrste sarkofagov. V njih so mumije, je pomislil Aleksander in začel iskati pot iz dvorane. Zasišal je škripanje in z grozo je pomislil, da se je kakšen sarkofag odprl in bo iz njega vstala mumija vsa zavita v povoje ...

»Aaaa«, je zavpil.

»Kaj vpiješ!« je predenj skočila mačka, in ker je bila črna, je lahko razločil samo njene oči.

»Aaaa ...« ni nehal vpiti Aleksander.

»Pomiri se«, mu je rekla in ga oplazila s svojim dolgim repom. »Brez mene ne boš našel izhoda«.

»Potem me pelji ven«, je zajecljajal.

»Ali si ne bi ogledal eksponatov? Povedala ti bom vse o mumijah«.

»Saj me zanima, ampak ...«

»Bodi tako prijazen in mi prisluhni. Zelo vesela sem tvojega obiska«, se mu je prilizovala.

Aleksander je nekaj zamomljal, kar si je mačka razlagala, da si želi ostati in ji prisluhniti.

»Egipčani«, je s poznavalskim glasom začela razlagati, »so verovali v posmrtno življenje, zato so trupla umrlih mumificirali. To pa je zahtevalo poseben postopek, ki so ga lahko opravljali samo za to izučeni svečeniki – balzamerji. Najprej so truplu odstranili notranje organe: srce, pljuča, jetra, želodec in črevesje. Skozi nos so s posebnim pripomočkom odstranili možgane in jih zavrgli ...«

»Kar slabo mi je ...« je zjavkal Aleksander.

»No, no, ti res ne bi mogel biti balzamer. Vse notranje organe so spravili v posebne posode, da bi jih imel pokojnik pri roki v onostranstvu«.

»Možganov pa ni potreboval?«

»Pomembno je bilo srce«, je nadaljevala mačka. »Truplo so potem s slano

raztopino umili znotraj in zunaj in štirideset dni sušili. Potem so ga umili, natrli z oljem in povili v povoje. Medtem je mizar že izdelal krsto in jo okrasil s hieroglifi, ki so pripovedovali o življenju umrlega«.

»So tudi mačke tako mumificirali?«

»Verjetno. Gospodar je vzel svoje hišne ljubljence s seboj«.

»Ko bi ti živela v Starem Egiptu ...« je začel Aleksander.

»Živim danes ...«

»Kako pa veš, da so mačke ...«

»Vse to piše«.

»In ti znaš brati hieroglife?« je postal Aleksander bolj pogumen. »Mogoče si si vse to izmislila«.

»Pridi, poglej v te vitrine, vidiš vse te zvitke?«

»Papirja?«

»To ni papir, kot ga poznamo danes. Beseda papir pa izvira iz besede papirus. To je rastlina, ki je rasla in še raste v močvirjih Nilove delte. Iz papirusa so izdelovali številne vsakdanje predmete, sandale, jadra in zvitke. Papirusova stebila so razrezali na tanke trakove, jih prepletli in stkali, več takih zasnov so zlepili, jih valjali, da so postale tanke ...«

»Kot papir«.

»Tako je. Potem so to lepili v zvitke, ki so bili lahko dolgi tudi po več metrov«.

»Kaj pa je bilo pred zvitki?«

»Sumerci, ki so izumili pisavo, so pisali na glinene ploščice«.

»Vem, vem ...«

»Pa veš, kako se je imenovala njihova pisava?«

»Klinopis«.

»Lepo, da mi ni treba vsega razlagati. In kako so prišli do klinopisa?« je vprašala mačka.

»Prišli? Mogoče so se pripeljali z vozovi ali prijahali na oslih ali pa preprosto peš«.

»Nikar ne bodi nesramen, smo v templju učenosti«.

»Jaz sem pa mislil, da sva v muzeju ...«

»Vprašala bom drugače, ali misliš, da so kar takoj pisali s klinastimi črkami?«

»Kaj me to sprašuješ?!«

»Ljudje so pred dvanajst tisoč leti prenašali različna sporočila z risbami, znaki, slikami. In približno šest tisoč let kasneje so v dolini med Evfratom in Tigrisom, v Mezopotamiji začeli uporabljati piktograme«.

»Zaspan sem«, je Aleksander močno zazehal.

»Samo malo še poslušaj. Piktogrami so poenostavljene sličice, stilizirana volvska glava je pomenila govedo, znak za osla je bila dolga glava z vratom in nazaj štrlečimi ušesi ...«

»To se pravi, da so risali in ne pisali«.

»Na začetku, potem so se ti znaki vedno bolj poenostavljali, vsak znak je imel glede na besedilo lahko več pomenov. Če so narisali znak za noge, je pomenilo lahko »hoditi« ali »stati pokonci«, tudi »prenašati«. Na koncu se je sumerska pisava skrčila na šeststo znakov«.

»Šeststo znakov in vse so morali znati na pamet?« je skoraj ogorčeno vzkliknil Aleksander.

»Ne vsi, samo pisarji. Toda pisava se je razvijala naprej, odkrili so, da posamezen znak pomeni lahko tudi glas«.

»Tako kot naše črke«.

»Bilo je nekoliko bolj zapleteno. Kam greš?«

Aleksander se je oddaljil in skušal ubežati vsiljivemu mačjemu glasu. Ustavil se je pred kipom pisarja.

»La kako je mogel tako pisati?« se je začudil.

»Pomisli, da je tako sedel in zapisoval kar nekaj ur na dan«.

»Raje bi delal kaj drugega«.

»Potem ne bi bil tako spoštovan. Pisarji so v Egiptu uživali velik ugled, zato je pisar Heti pred približno dva tisoč leti napisal hvalnico svojemu poklicu.

'Videl sem kovača pri delu. Njegovi prsti so robati kot krokodilova koža. Kamnosek išče delo v vseh vrstah trdega kamna. Brivec brije do noči; le če sede k jedi, se nasloni na komolce in odpočije. Čolnar se vozi do Nata v Nilovi delti, da dobi plačilo. Tkalec, zaprt v hišo, je bednejši od ženske, kolena ga tiščijo v trebuh, svežega zraka ne užije. Sel, ki odpotuje v tuje dežele, zapusti premoženje otrokom, ker se mora bati divjih zveri in roparjev. Čevljar je zelo nesrečen; nenehno vzdihuje; gloda usnje, da bi se nasitil. Poklic pisarja pa je pomembnejši od vseh drugih; ni samo prazna beseda. Kdor ga je znal koristno uporabljati od mladih nog, je spoštovan mož.'

Si slišal?«

»Ko gledam to pisavo, vidim samo noge, vijugaste črte, kače, polža, ptico, ribo ... cel živalski vrt. In vsaka od teh risbic naj bi pomenila črko? Nemogoče! Kako to sploh berejo?«

»Dolgo je trajalo, preden so razrešili pomen hieroglifov«, se je mačka spet pripravila, da bo Aleksandru spet predala kanček svoje učenosti. »Oglej si še druge pisave tistih časov«.

»Zame so to čičke čačke«.

»Kako moreš tako govoriti«, se je razburila mačka, »pisava je spomin človeštva«.

»Že, že«, je nejevoljno pritrdil Aleksander, ki se mu še sanjalo ni, kaj pomeni tisti spomin človeštva, »dolgčas mi je«.

»Ali te ne mika odkrivanje neznanega?«

»Kaj pa je tu neznanega, vse je lepo spravljeno, podpisano, opisano ...«

»... ampak ne odpisano«, ga je prekinila kosmatinka, »pomisli, Feničani so se domislili, da bi za svojo abecedo izbrali samo soglasnike«.

»Počakaj, da pomislim. Tako bi jaz bil Lksndr, ti pa mčk in zdaj sva oba v mzj. Ali so tako govorili?«

»Seveda so poznali samoglasnike, samo zapisali jih niso. To so storili stari Grki«.

»Izognila si se mojemu vprašanju, kako danes vemo, kaj piše v egipčanskih zvitkih, na sarkofagih?«

»To je bila zelo dolga pot. Leta 1799 so v pristanišču Rašid v zahodnem rokavu Nilove delte odkrili popisan kamen, ki ga vsi poznajo kot kamen iz

Rosette. Na njem je bilo vklesano besedilo v treh pisavah: v grščini, v ljudski egipčanski pisavi in s hieroglifi. Napis je nastal dvesto let pred našim štetjem«.

»In kaj je bilo pri tem posebnega?«

»Pomisli, če bi ti našel napis v slovenščini, italijanščini in angleščini, bi iz slovenskega napisa razbral, kaj pomenijo besede v drugih dveh jezikih«.

»Misliš, da bi se ubadal s tem, dovolj bi mi bilo, da bi razumel slovenski napis«.

»Francoz Jean-Francois Champollion pa ni mislil tako, zato je s trmo in vztrajnostjo razvozal pomen hieroglifov in hvaležni so mu številni egiptologi. Iz grške abecede se je razvila latinska, ki jo uporabljamo tudi mi. Na drugem koncu sveta pa Kitajci še danes uporabljajo piktograme ...«

Aleksander ni več slišal njenih besed, podal se je v drugo sobano, ki jo je skozi okno osvetljevala polna luna.

Zaslišal je tih glas, ki je v čudnem ritmu ob spremljavi lire pel nenavadno besedilo:

»Poj mi, boginja, o jezi pogubni Pelida Ahila,
ki neizmerno je mero gorja zadala Ahajcem,
mnogo pogumnih je duš junakov pognala v temine
hadske, njih same pa v plen prepustila požrešnim je psom in ...«

Aleksander je obstal, kot da ne bi hotel zmotiti neznanega pevca. Mačka mu je bila takoj za petami.

»Tako je pel Homer, slepi pevec, pred približno dva tisoč osemsto leti, pripisujejo mu, da je avtor dveh epov: Iliade in Odiseje. Iliada pripoveduje o trojanski vojni, o njenih junakih Ahilu in Hektorju in mnogih drugih ...«

»Gledal sem film«, se je pobahal Aleksander.

»Film«, je zaničljivo zapihala mačka«, prisluhni raje pevcu, začetniku grške in tudi evropske književnosti. Prisluhni ritmu besed ...«

»Res zveni nekam čudno«, se je strinjal nočni obiskovalec.

»Čudno!?« je vzrojila mačka, »Joj, kako si neveden. To so heksametri«.

»Keksametri?«

»Kakšni keksi neki, Grki so pisali svoje epe v verzih, ki imajo poseben ritem ... Pustiva to, si še premajhen. Ali si že slišal za trojanskega konja?«

»Trojanskega konja? Ah, seveda, gledal sem film«.

»Znorela bom!« je zapihala mačka. »Tudi v šoli gledate filme?«

»Včasih. In če te zanima, sem gledal tudi film Odiseja. V njem nastopata čarovnica in enooki velikan. Odisej je bil zelo zvit«.

»Zvit, zvit«, je priznala mačka. »Upam, da boš nekoč vzel v roke tudi ep o Odiseju in ne bodo glavni viri tvoje izobrazbe samo filmi in televizija«.

»Ti živiš v starih časih, si pač muzejska mačka, danes je pomemben tudi internet ...« jo je poučil Aleksander.

»Brez vedenja o preteklosti«, je nadaljevala mačka, »ne poznaš sedanjosti«.

»Ti misliš, da je vse življenje v muzejih in v starih besedilih«, ji je odločno oporekal Aleksander.

»Vem, da ne, ampak brez knjig bi nam ostalo marsikaj neznano in neodkrito«, je skušala biti spravljiva mačka. »Pomisli, nemški trgovec Henrik

Schliemann, rodil se je pred več kot dvesto leti, je zelo rad prebiral Iliado in Odisejo. Vtepel si je v glavo, da je Homer natančno popisal, kje je ležalo mesto Troja, ki bi danes bilo v Turčiji. Lotil se je kopanja in ga odkril. Ko ne bi bral Homerja, ne bi nikoli našli zakladov Troje«.

»Taka si kot moj oče, on ima rad vse, kar je staro najmanj nekaj stoletij, še telefončka noče imeti«, je obupano ugotovil Aleksander.

»V muzeju nihče ne sme uporabljati mobilnikov niti fotografskih aparatov«, je povzela mačka.

Toda Aleksander je že ni več poslušal, zaslišal je topot mnogih nog, vzklike, sopenje ... Mimo je švignilo kopje ... Znašel se je sredi grških atletov, ki so se merili v številnih disciplinah: teku, skoku, metu diska, metu kopja, rokoborbi, tekmovanju s četverovprego.

»Raje se umakniva«, mu je svetovala mačka, »atleti upodobljeni na grških vazah se spet grejo olimpijske igre. Včasih so prav nadležni«.

»Saj so jih oni začeli«, je rekel Aleksander.

»Ali veš kdaj?«

»Hm... vem pa, da so se ponavljale vsaka štiri leta«.

»No, začeli so jih leta 776 pred našim štetjem, olimpijske pa se imenujejo po mestu Olimpiji, ki leži na zahodni strani polotoka Peloponeza«.

»Kot da ne bi vedel!« je bil užaljen Aleksander. »Nehaj se že šopiriti s svojim znanjem. Tebi je lahko, saj vsak dan poslušáš, kaj razlagajo kustosi«, je rekel in je pomislil na očeta, ki prav tako razkazuje obiskovalcem muzej in njegove eksponate.

»Treba je tudi poslušati«, je ugovarjala mačka.

»Poslušati, poslušati, kakšen dolgčas!«

»Včasih moraš tudi videti«, mu je oporekla. »Videti tisto, česar drugi ne vidijo, najti rešitev, ki ...«

»Zaspan sem, domov grem«, je odločno rekel Aleksander.

»Prav nič nisi podoben svojemu velikemu soimenjaku«, ga je izzvala mačka.

»Ti kar govori«, se je Aleksander oddaljeval.

»Stavim, da ne bi znal razvozlati tega vozla«, ga je vabila.

»Kakšnega vozla?«

»Tega«, mu je mačka pokazala z debelo vrvjo narejen vozle v eni izmed vitrin.

»Hm, to je pa res težko. Sicer pa, kako naj ga razvozlam, ko pa je v vitrini«, se je nasmehnil.

»Sezi z roko vanjo in poskusi«.

Aleksander jo je ubogal, prepričan je bil, da bo z roko trčil ob steklo in bo mačka morala odnehati. Toda vitrina je bila odprta in s prsti se je dotaknil debele vrvi, vzela jo je v roke.

»No, poskusi«, ga je izzivala.

Aleksander si je nekaj časa ogledoval vozle, čuden je, je zamrmral sam pri sebi in že ga je hotel položiti nazaj.

»Boš kar odnehal?«

»Saj nič ne vidim«, se je branil.

»Pa bodi luč!« je rekla mačka in v dvorani so v hipu zasvetile vse žarnice.

»Zdaj se lahko lotiš svoje naloge«, ga je spodbujala mačka.

Aleksander si je ogledoval voz z vseh strani, vlekel zdaj en konec vrvi, zdaj drugi, voz pa se je vse bolj zategoval. Odložil je vrvi v vitrino in hotel oditi.

»Ko bi se Aleksander Veliki tako hitro vdal, se ti ne bi učil v šoli o njem«.

»Zaradi takega vozla, kaj je na njem posebnega?« je naveličano vprašal.

»Povedala ti bom. V današnji Turčiji, na severu je bilo mesto Gordij. Ko se je Aleksander odpravil na pohod proti Perziji, se je ustavil v Gordiju, ki je bil takrat pod perzijsko oblastjo. V tamkajšnjem templju so imeli voz in na vozu voz. Prerokovano je bilo, da bo tisti, ki ga bo razvozlal, zavladal svetu. Veliko jih je poskusilo, tako kot zdaj ti, in vsi so obupali. Aleksander pa ...«

»Ga je razvozlal?« je nestrpno vprašal Aleksander.

»Vzel je svoj meč in ga presekal. Potem se je odpravil na svoj dolgi vojaški pohod do Indije na svojem zvestem konju Bukefalu. To je bil divji konj in je ubogal samo Aleksandra. Ko je konj poginil, mu je eden naj največjih antičnih vojskovodij postavil spomenik in mesto imenoval Bukefala. To mesto stoji v Indiji še danes«.

»Sem mislil, da je tudi on imel mačko«.

»Nesramen si«, je zapihala mačka, jezno pomigala z repom in izginila. Tema je zagnila Aleksandra, ki je obupano zaklical: »Pomagaj mi, ven hočem. Domov«, je skoraj zajokal.

Nekdo ga je močno prijel za rame in ga stresel.

»Nee«, je zavpil.

»Zbudi se!« mu je Veronika zavpila na uho.

»Kje pa sem?« je planil pokonci.

»V postelji, zaspanec. Zamudila bova v šolo«, je strogo rekla starejša sestra. »Mama je morala zgodaj v službo, peš bova šla«.

Aleksander se je skobacal izpod rjuh in odej in začuden ugotovil, da drži v roki zavozlano vrvi.

»Kaj držiš v roki?« je vprašala Veronika.

»Gordijski voz«, se je pobahal. »Nihče ga ne zna razvozlati«.

Veronika je zamahnila z roko in se odpravila iz sobe. »Obleci se, drugače bom šla sama«.

Ni mu preostalo drugega, kot da jo uboga. Še zajtrka mu ni privoščila.

Na poti v šolo je Aleksander vso pot razmišljal o dogodkih pretekle noči. Sklenil je, da bo prosil očeta, naj ga vzame s sabo v muzej. Prav rad bi še enkrat srečal vsevedno mačko. Kako ji je bilo že ime? Bastet.

Vso pot se je smehljaj, moral je priznati, da mu je muzejska mačka povedala marsikaj zanimivega. Mogoče jo bo celo ubogal in segel po kakšni knjigi. Če bo zanimiva.

Z nasmehom je stopil v razred. Prva ura je bila ura zgodovine.

Zapiski

Four sets of horizontal dotted lines for writing notes.

Four sets of horizontal dotted lines for writing notes.

Four sets of horizontal dotted lines for writing notes.

Four sets of horizontal dotted lines for writing notes.

ISBN 978-88-947269-3-0

Didaktično gradivo v prosti uporabi v skladu s Creative Commons BY-NC-SA

Progetto realizzato con il finanziamento ex art. 11 comma 5 della legge 38/01
Projekt je bil finančno podprt na podlagi 5. odstavka 11. člena zakona 38/01